

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ŽENA VE ŠPANĚLSKÝCH PŘÍSLOVÍCH

Vedoucí práce: Mgr. Miroslava Aurová, Ph. D.

Autor práce: Marta Tlamsová

Studijní obor: Anglický jazyk a literatura, Španělský jazyk a literatura

Ročník: 3.

2016

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Zahájí 20. dubna 2016

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Miroslavě Aurové, Phd. za cenné rady a připomínky. Dále bych ráda poděkovala své rodině, která mě podporovala po celou dobu mého studia.

Anotace

Cílem této práce je charakteristika pojmu „žena“ na základě španělských přísloví, která se týkají tohoto tématu. V teoretické části jsou představeny jednotlivé aspekty týkající se osoby ženy, jako jsou její kladné i záporné vlastnosti. Tato část práce se také zaměřuje na jednotlivé životní fáze ženy a na sociální role, které žena v průběhu života zastává. V druhé, tedy praktické části práce je proveden rozbor vybraného vzorku španělských přísloví na pozadí češtiny.

Annotation

The aim of this thesis is a characterization of the term “woman” on the basis of the Spanish proverbs that are concerned with this topic. The aspects concerning the personality of a woman, such as her positive and negative attributes, are introduced in the theoretical part. The theoretical part also focuses on particular life stages in a woman’s life and on social roles that a woman takes on throughout her life. An analysis of a chosen sample of Spanish proverbs in the context of the Czech language is conducted in the second part of the work.

Obsah

Poděkování.....	3
Anotace	4
Annotation	5
1 Úvod.....	9
1.1 Teoretická část	9
1.2 Praktická část	9
Teoretická část	11
2 Funkce přísloví	11
2.1 Přístup k ženě	11
2.2 Rozdělení přísloví podle významu slova „žena“	12
3 Charakteristika ženy	13
3.1 Negativní povahové rysy a další negativní charakteristiky ženy	13
3.1.1 Negativní vlastnosti spojené s mluvou – upovídánost, prolhanost, pomlouvačnost a manipulace	13
3.1.2 Nedostatek inteligence	15
3.1.3 Nestálost.....	15
3.1.4 Povrchnost, koketerie, ješitnost, marnivost, svádění a nebezpečnost pro muže s tím spojená.....	15
3.1.5 Lstivost a slzy	16
3.1.6 Špatnost od přírody a podoba s ďáblem	16
3.2 Kladné povahové rysy a obraz ideální ženy	17
3.2.1 Počestnost	17
3.2.2 Péče o domácnost a pracovitost	18
3.2.3 Mlčenlivost	18
3.2.4 Nevzdělanost a poslušnost	19
4 Životní fáze v životě ženy a sociální role ženy	19
4.1 Obraz ženy na základě rodinného stavu	20
4.1.1 Neprovdaná žena - solterona.....	20
4.1.2 Manželství - výběr manželky, obraz vdané ženy	21
4.1.2.1 Vlastnosti a kvality budoucí manželky	21

4. 1. 2. 1. 1 Bohatství	21
4. 1. 2. 1. 2 Mládí.....	22
4. 1. 2. 1. 3 Panenství a cudnost.....	23
4. 1. 2. 1. 4 Krása	23
4. 1. 2. 1. 5 Další vyžadované vlastnosti.....	24
4. 1. 2. 2 Manželka.....	24
4. 1. 2. 3 Manželská nevěra	26
4. 1. 2. 4 Vdova.....	26
4. 2 Obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny	27
4. 2. 1 Dcera.....	27
4. 2. 2 Matka	29
4. 2. 3 Tchyně	31
4. 2. 4 Snacha.....	32
Praktická část	33
5 Srovnání španělské a české ženy na základě přísloví obou jazyků	33
5. 1 Charakteristika ženy - negativní povahové rysy a další negativní charakteristiky ženy	33
5. 1. 1 Negativní vlastnosti spojené s mluvou – upovídání, prolhanost, pomlouvání a manipulace.....	33
5. 1. 2 Nedostatek inteligence	34
5. 1. 3 Lstivost a slzy	35
5. 1. 4 Podoba s ďáblem.....	36
5. 2. Charakteristika ženy - kladné povahové rysy a obraz ideální ženy.....	37
5. 2. 1 Péče o domácnost a pracovitost	37
5. 2. 2 Počestnost	39
5. 3 Obraz ženy na základě rodinného stavu	40
5. 3. 1 Neprovdaná žena.....	40
5. 3. 2 Manželství - výběr manželky, obraz vdané ženy.....	41
5. 3. 2. 1 Vlastnosti a kvality budoucí manželky	41
5. 3. 2. 1. 1 Bohatství	41
5. 3. 2. 1. 2 Mládí.....	42

5. 3. 2. 1. 3 Panenství a cudnost.....	43
5. 3. 2. 1. 4 Krása	44
5. 3. 2. 2 Manželka.....	45
5. 3. 2. 3 Manželská nevěra	47
5. 3. 2. 4 Vdova.....	48
5. 4 Obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny	49
5. 4. 1 Dcera.....	49
5. 4. 2 Matka	51
5. 4. 3 Tchyně	53
Shrnutí.....	55
Conclusión	57
Seznam použité literatury	59
Přílohy.....	4
Příloha č. 1	4
Příloha č. 2	12

1 Úvod

Cílem naší práce je stanovit obraz ženy na základě analýzy španělských přísloví týkajících se „ženy“. Daná přísloví budeme za pomoci použití pramenů uvedených v bibliografii interpretovat a na základě této interpretace stanovíme své závěry.

1.1 Teoretická část

Před samotnou interpretací přísloví se nejprve zaměříme na přísloví jako taková. Vysvětlíme funkci přísloví a zaměříme se na popsání některých skutečností, které ovlivnily pohled na ženu. Také okomentujeme možné rozdělení přísloví do dvou skupin podle významu slova „žena“.

Poté budeme za pomoci literatury interpretovat přísloví. Zaměříme se na vnitřní charakteristiku ženy a popíšeme její vlastnosti. Nejprve se budeme věnovat vlastnostem chápaným jako negativní a poté se zaměříme na ideální společenský obraz ženy.

V další kapitole se zaměříme na různé role ženy podle rodinného stavu, respektive na to, jak se tato role proměňuje v průběhu jejího života. Popíšeme pohled na neprovdanou ženu, přístup k manželce a způsob, jakým by měla být manželka vybrána, a také to, jak by manželství mělo fungovat. V poslední části této kapitoly se zaměříme na to, jak je v příslovích vykreslen vdovský stav.

V následující kapitole nás bude zajímat obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny. Okomentujeme roli ženy/dcery v rodině a starosti, které dcera rodině způsobuje. Poté se budeme věnovat ženě/matce. Nakonec zmíníme nevděčné role ženy jako tchyně a snachy a okomentujeme ne úplně jednoduchý vztah, který mezi nimi vzniká.

S výjimkou první kapitoly podpoříme své argumenty příslovími, která zakomponujeme do textu. Všechna přísloví, která v této práci uvedeme, pocházejí ze zdrojů uvedených v bibliografii.

1.2 Praktická část

V této části naší práce budeme porovnávat obraz ženy ve španělských a českých příslovích. Budeme postupovat podle struktury stanovené v teoretické části naší práce. Českých přísloví o ženě ale není takové množství jako těch španělských,

a tak svým rozsahem nepokrývají všechna témata, která lze nalézt v příslovích španělských. Z tohoto důvodu nebudeme moci okomentovat všechny skutečnosti, které jsme zmínili v teoretické práci, a zaměříme se pouze na látku, která je společná příslovím obou jazyků.

V této části práce budeme pracovat jak se španělskými příslovími, která byla zmíněna již v teoretické části práce, ale také s příslovími, která uvedeme poprvé. Budeme se snažit hledat španělská a česká přísloví, která se spolu významově a obsahově shodují. Pokud takovou shodu neobjevíme, určíme rozdíly, které nalezneme v přístupu k španělské a české ženě.

Jsme si vědomi, že pracujeme s omezeným vzorkem přísloví, čítajícím 244 španělských přísloví, která jsme vyhledali v námi použité literatuře. V některých příkladech jsme použili přísloví nabízená v daných studiích, jindy jsme učinili vlastní výběr, většinou tak, abychom se soustředili na aspekty, které pro nás byly zajímavé. Jsme si samozřejmě vědomi, že lze nalézt i četné protipříklady, nicméně holisticky pojaté analýze by musela předcházet velice rozsáhlá rešerše, která by i s analýzou jistě přesáhla možnosti této práce. Proto jsme se pro obě části naší práce spokojili s užitím stejných přísloví, se kterými pracují i autoři námi použitých studií. Zbytek přísloví jsme vybrali z rozsáhlého seznamu, který ve své práci *La imagen de la mujer a través de la tradición paremiológica española (lengua y cultura)* uvádí Calerová Fernándezová. Tato přísloví jsme vybrali tak, aby svým významem odpovídala námi popisovaným skutečností. Dalším kritériem, které jsme použili při výběru přísloví pro praktickou část naší práce, byla snaha najít španělská přísloví, která se významově a obsahově shodují s českými příslovími.

Česká přísloví, která uvádíme, pochází ze sbírky *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích* od Františka Ladislava Čelakovského a také z knihy *Česká přísloví: soudobý stav konce 20. století* od Dany Bittnerové a Franze Schindlera. Menší část přísloví pochází z obou svazků knihy *Česká přísloví: sbírka přísloví a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a v Slezsku: přísloví staročeská* od Václava Flajšhanse. Výběr českých přísloví, která v práci uvádíme, byl ulehčen již zmíněným faktem, že množství těchto přísloví o ženě je, oproti těm španělským, značně omezené. Z tohoto důvodu jsme v práci použili přes polovinu přísloví vztahující se k ženě, která bylo možné nalézt. Vzorek českých přísloví, která jsme našli, čítá 214 přísloví, v práci samotné jich nakonec uvádíme 109.

Teoretická část

2 Funkce přísloví

Carlos Alberto Crida Álvarez¹ ve své práci uvádí, že přísloví slouží k osvojení si zkušeností, které jsou předávané z generace na generaci. Již od brzkého věku tedy díky běžné komunikaci dochází k zafixování si určitých modelů sociálního chování (2006, str. 108). Také María Ángeles Calerová Fernándezová ve své práci tvrdí, že přísloví představuje vhodný způsob, jak si v rámci společenství předávat již známé informace pomocí stále stejných slov. Tato slova, tedy znění přísloví, si lze díky jejich jednoduchosti a častému opakování lehce zapamatovat. Tímto způsobem je zaručeno, že se konkrétní přísloví může stát součástí komunikace další generace uživatelů jazyka. Prísloví si lze lehce zapamatovat i díky tomu, že se používá pouze v určitém kontextu. Toto ohraničené užití se tak stane součástí povědomí mluvčího o daném přísloví a napomůže k jeho zapamatování (1991, s. 37 – 38).

Tento neustále se opakující řetězec předávání si vědomostí vede k tomu, že přísloví akumulují nashromážděné lidské vědění. Podle Calerové Fernándezové přísloví odráží myšlení, přesvědčení, zvyky i společenské a morální uspořádání a všechny výsledky lidské činnosti (1991, s. 37). Anna María Fernándezová Poncelová ve své práci uvádí, že přísloví zrcadlí podstatu lidského bytí a je zdrojem lidové moudrosti (2010, s. 91). Prísloví také dosvědčuje konkrétní životní postoje a myšlenkové postupy nahlížení na skutečnost (Calerová Fernándezová, 1991, s. 39). Prísloví slouží jako vzor k projevu myšlení, cítění a chování v dané společnosti (Fernándezová Poncelová, 2010, s. 91). Prísloví tedy ukazují konkrétní stanoviska a pravidla, kterými se daná společnost v minulosti řídila a která si přenesla do současnosti. Crida Álvarez ve své práci uvádí, že přísloví také slouží jako ukazatele aktuálních názorů společnosti, což souvisí s tím, že se některá přísloví postupně přestávají používat (2006, s. 108). Toto tvrzení podporuje i Xus Ugarteová Ballesterová, která uvádí, že díky změně myšlení zastarala určitá misogynní přísloví (1999, s. 511).

2.1 Přístup k ženě

Přístup k ženě obecně je ambivalentní. Juan José Álvarez Díaz vysvětluje, že tento dvojznačný přístup a vychází již z řecké mytologie. Jako příklad uvádí mimo jiné bohyni Artemis, která je obrazem ženy milující (její láska k pastýři Endymiónovi), ale

¹ Při první zmínce autora uvádíme celé jeho jméno, při další zmínce již pouze příjmení

zároveň zosobňuje zlobu a nebezpečí (viz příběh o Akteonovi) (2007, str. 52). Dalším autorem, který usuzuje, že ambivalentnost španělských přísloví o ženách je ovlivněna řeckou mytologií a také židovsko-křesťanskou tradicí je Crida Álvarez. Crida Álvarez zmiňuje Pandoru, Evu a Marii, matku Kristovu, a píše o postoji muže k ženě, který zrcadlí napětí, znepokojení a strach. Na druhé straně ale ženě připadá důležitá role rodičky a pečovatelky o rodinu a dům (2006, s. 108 -109). Také Adriana Mitkova upozorňuje na existenci odkazu řecké, ale i židovsko-křesťanské kultury a dvě ženy, které přinesly neštěstí lidskému rodu: Evu a Pandoru (2007, s. 91). Tento dvojznačný pohled řecké a židovsko-křesťanské tradice je v průběhu času přenesen do přísloví.

Pohled na ženu podléhá stereotypizaci, žena je vystavena předsudkům a často se stává obětí sexismu. Od ženy je očekávána určitá společenská role, určité vhodné chování, které má naplňovat. Zároveň se žena stává objektem předsudků, které vedou k její diskriminaci. Na té má svůj podíl i sexismus, tedy znehodnocení pohlaví. Výsledkem těchto přístupů jsou sexistická přísloví, která snižují hodnotu ženy (Fernándezová Poncelová, 2011, s. 318-321). Některá přísloví tedy ženu haní, na druhé straně existují i taková, která ji oceňují za její péči o muže (Crida Álvarez, 2006, s. 109). Nicméně, jak uvádí Fernándezová Poncelová ve většině případů se jedná o negativní zobrazení (2010, s. 92). Toto potvrzuje i Calerová Fernándezová, která hodnotí opovržení, které společnost cítí k ženám, jako velké (1991, s. 114). Mitkova navíc poukazuje na fakt, že i přísloví, která se zdají být zpočátku pozitivní, při bližším zkoumání pouze oceňují skutečnost, že žena plní svou roli, kterou od ní společnost a muž vyžaduje (2007, s. 90). Také Crida Álvarez uvádí, že existuje skupina přísloví, která ženu vychvalují. Tato chvála se ale vztahuje jen na její schopnost být dobrou ženou v domácnosti, a závisí tedy na tom, jak dobře žena plní tuto funkci (2006, s. 116). Správná žena je tedy žena vdaná, manželka, která vykonává to, co muž vyžaduje a co si přeje (Fernándezová Poncelová, 2012, s. 146). Důsledkem tohoto ambivalentního pohledu je skutečnost, že mnohá přísloví si navzájem protirečí. Calerová Fernándezová na tuto skutečnost upozorňuje, když pojednává o tom, že muži jsou v příslovích udílány různorodé rady, jak se k ženě chovat. Sama ale dodává, že existuje více případů, kdy se vyskytují dvě verze stejné reality (1991, s. 115).

2.2 Rozdělení přísloví podle významu slova „žena“

Isabel Cebriánová Sevillová ve své práci píše, že přísloví jsou obecně řazena do dvou velkých skupin. První skupina vykresluje ženu jako příslušnici rodiny a zabývá

se jejími vztahy s ostatními členy. Druhá skupina přísloví se zabývá osobností a charakterem ženy (1996, s. 203). Také Calerová Fernándezová uvádí, že slovo „žena“ znamená buď „příslušnice lidského druhu ženského pohlaví“, nebo „manželka“. Pokud jde o frekvenci užití jednotlivých významů, jednoznačně převažuje význam první (1991, s. 113). Cebrianová Sevillová dále dodává, že přísloví druhé skupiny, tedy ta, která se věnují osobnosti ženy, spíše dotváří obraz ženy jako příslušnice rodiny. Toto naznačuje, že žena je vždy vázána na muže (1996, s. 203).

3 Charakteristika ženy

3.1 Negativní povahové rysy a další negativní charakteristiky ženy

Povahové rysy ženy vyplývající z přísloví jsou veskrze negativní. Ženě jsou vytýkány chyby, mezi které patří například nedostatek inteligence, nestálost, upovídánost a mnoho dalších. V následujících odstavcích se zaměříme na nedostatky, které se v literatuře objevují nejčastěji.

3.1.1 Negativní vlastnosti spojené s mluvou – upovídánost, prolhanost, pomlouvačnost a manipulace

Ženské vyjadřování je v příslovích často zmiňovaným tématem. Přísloví se zaměřují na upovídánost, prolhanost, pomluvy a také na schopnost ženy manipulovat. Žena je upovídána, mluví, aby mluvila (Calerová Fernándezová 1991, s. 116). Podle Mítkové je slovní inkontinence hlavní téma zmiňované s ženskou mluvou, žena mluví bez zastavení (2007, s. 92). Toto dosvědčují např. tato přísloví:

- (1) a. Ni al perro que mear ni a la mujer que hablar nunca les ha de faltar
- b. Antes faltará al ruiseñor qué cantar, que a la mujer qué hablar
- c. La lengua de la mujer dice todo lo que quiere
- d. La mujer muy casera nunca falta de parlara
- e. Muchas damas a la puerta, todas con la boca abierta

Na to, co žena říká, se nedá spolehnout, protože je prolhaná (Calerová Fernándezová 1991, Fernándezová Poncelová 2010, Cebriánová Sevillová 1996). Jak uvádí Crida Álvarez, lhaní a lstivost jsou jedny z největších ženských chyb (2006, s.

112). Mitkova v této souvislosti také zmiňuje fakt, že ženy jsou schopné svou mluvou manipulovat a lež je prostředkem, jak toho dosáhnout. Žena díky lži překrucuje pravdu, přetváří se, podvádí, je neupřímná a pokrytecká. Se lží, i když ne v tom pravém smyslu slova, je spojeno i to, že žena obvykle říká opak toho, co si opravdu myslí. (2007, s. 95). Jako příklad ženského lhaní poslouží tato přísloví:

- (2) a. De la mujer y del mar no hay de fiar
- b. En cojera de perro y lágrimas de mujer no hay que creer
- c. La mujer y el vino engañan al más fino
- d. La mujer y la mentira nacieron el mismo día
- e. Mujer que no mienta ¿quién la encuentra?

Tvrzení o manipulaci podpoří tato přísloví:

- (3) a. La lengua de la mujer, siempre hace que la place
- b. La mujer, cuando más halaga, es cuando más engaña

Žena také pomlouvá a klevetí (Fernándezová Poncelová 2010, Cebriánová Sevillová 1996), a proto je nemožné říkat jí pravdy (Calerová Fernándezová, 1991, s. 116). Tyto vlastnosti vedou k tomu, že žena je indiskrétní a neumí udržet tajemství (Fernándezová Poncelová 2010, Mitkova 2007). Calerová Fernándezová uvádí, že toto je důvod, proč žena není zapojena do řešení důležitých problémů, které je ponecháno muži (1991, s. 116). Jako příklad uvedeme tato přísloví:

- (4) a. A oreja de amiga tras largo de viga
- b. Nunca hombre sabio y discreto revela a la mujer un secreto
- c. Mujer, niño y loco no guardan secreto de otro
- d. Secreto a mujer confiado, en la calle lo has echado
- e. Una mujer no calla más que lo que no sabe

3. 1. 2 Nedostatek inteligence

Inteligence ženy není podle přísloví valná. Žena je zobrazena jako hloupé a nešikovné stvoření (Calerová Fernándezová 1991, Fernándezová Poncelová 2010). Hloupost ženy zrcadlí tato přísloví:

- (5) a. Cabello largo, meollo corto
- b. El meollo de la mujer es poco, el que lo toma es loco
- c. La mujer es un animal de pelo largo y pensamiento corto
- d. La mujer no entiende de cuentas y la única que hace, la yerra
- e. Todos a engañarla, y nadie por tomarla

3. 1. 3 Nestálost

Žena je od přírody nestálá (Calerová Fernándezová 1991, Álvarez Díaz 2007, Fernándezová Poncelová 2010). Důsledkem toho často mění své názory. Nelze předpovědět, co udělá, a jen těžko jí lze porozumět. Calerová Fernándezová uvádí, že je jako korouhvička (1991, s. 117). Podle Álvareze Díaze se její nestálost projevuje i tím, že kolísá mezi dobrotou a zlomyslností, mezi láskou a zuřivostí, nekontroluje své vášně, a proto jí nelze věřit (2007, s. 52). Příklad přísloví vyjadřující ženskou nestálost jsou:

- (6) a. Cada mujer piensa hoy lo contrario que ayer
- b. Cada día se muda el viento, y la mujer, a cada momento
- c. Diez mujeres, cien pareceres
- d. Febrero y las mujeres, por día diez pareceres
- e. Mujer, viento y verdura, pronto se mudan

3. 1. 4 Povrchnost, koketerie, ješitnost, marnivost, svádění a nebezpečnost pro muže s tím spojená

Žena je povrchní a koketní (Calerová Fernándezová 1991, Álvarez Díaz 2006). Koketerie je kritizovaná, protože se žena zabývá sama sebou a snaží se vypadat krásně (Calerová Fernándezová, 1991, s. 115). Podporuje tak ženskou sexualitu, které se muž bojí. Je jí totiž ovlivněn, a tak jej ohrožuje. Calerová Fernándezová uvádí, že žena je za tuto vlastnost, stejně tak za ješitnost a marnivost kárána (1991, s. 119). Koketnost odráží tato přísloví:

- (7) a. Si es hermosa doña Elvira, en su casa se remira
b. No hay mujer fea, que presumida no sea
c. Algo hemos que hacer para blanca ser

S koketerií je spojené i svádění. Podle Alfonsa Corbacha Sáncheze je svádění ženskou zbraní, kterou používá k prosazení své vůle a dosažení svých cílů (2009, s. 139). Také Calerová Fernándezová uvádí, že žena pro muže představuje nebezpečí. Může jej svést, a on tak přichází o svoji nadřazenou pozici a stává se jejím otrokem. To může vést až k jeho zkáze (1991, s. 116). Jako příklad uvedeme tato přísloví:

- (8) a. Al hombre de más saber, una mujer sola le echa a perder
b. La mujer y el vino sacan al hombre de tino
c. Más pueden dos tetas que cien carretas
d. Más tira moza que sogá
e. Más consiguen faldas, que plumas y espadas

3. 1. 5 Lstivost a slzy

Crida Álvarez tvrdí, že žena je lstivá a k tomu, aby někoho oklamala, jí slouží slzy (2006, s. 112). Podle Corbacha Sáncheze je překvapivé, že pláč je v příslovích většinou spojen se snahou ženy někoho obelhat i přesto, že v běžném životě je pláč spojen například i se smíchem či výsměchem (2009, s. 141). Přísloví, která zrcadlí lstivost ženy, jsou tato:

- (9) a. A mujer que llora y perro que cojea, no los creas
b. Cantar en la iglesia y llorar en la celda
c. De mujer que llora o mucho ríe, no te fíes
d. Llanto de mujer, engaño es
e. En la mujer, reír y llorar, mentir y mear, es habilidad

3. 1. 6 Špatnost od přírody a podoba s ďáblem

Fernándezová Poncelová tvrdí, že žena je zobrazena jako od přírody nedobrá (2012, s. 145). Žena je také podobná samotnému ďáblu (Crida

Álvarez 2006, Fernándezová Poncelová 2012). Fernándezová Poncelová uvádí, že ženy jsou stejné, nebo horší než samotný ďábel a jsou označovány za jeho učitelky (2012, s. 147). Tento koncept podle Cridy Álvareze vychází z celkového nebezpečí, které žena představuje (2006, s. 112). Přísloví, která ukazují podobu ženy s ďáblem, jsou tato:

- (10) a. Cuando Dios hizo al hombre, ya el diablo había hecho a la mujer
b. Dos hijas y una madre, tres diablos para un padre
c. Dijo la mujer al diablo: ¿te puedo ayudar en algo?
d. Lo que el diablo no puede hacer, hácelo la mujer
e. La mujer sabe un poco más que Barrabás y Satanás

3.2 Klavné povahové rysy a obraz ideální ženy

Kladné povahové rysy ženy jsou, oproti těm negativním, ve španělských příslovích o ženě zmiňovány pouze sporadicky. S tím souvisí i nedostatek zdrojů, které se věnují tomuto tématu. Nelze tedy hovořit přímo o kladných rysech, které ve své práci stručně zmiňuje pouze Calerová Fernándezová, ale je třeba zaměřit se spíše na to, jaká by žena být měla, tedy na její ideální obraz. Ten se dá vyvodit z přísloví, která ukazují ženu v negativním světle, tedy takovou, jaká by být neměla. Z toho poté lze usoudit, které vlastnosti jsou u ženy naopak vítány. V této části práce se tedy zaměříme na společností přijímaný obraz ideální ženy, který nám přísloví nepřímou nabízí.

Fernándezová Poncelová ve své práci uvádí, že ideální obraz ženy je stanoven na základě mužských nároků (2012, s. 146). Jak již bylo výše zmíněno, kladný pohled na ženu souvisí zejména s tím, jestli plní svou funkci jako žena v domácnosti a manželka. Dalším kritériem je její chování k muži (manželovi, otcí,...) obecně.

3.2.1 Počestnost

Žena by měla být cudná a mravná (Fernándezová Poncelová 2012, Calerová Fernándezová 1991, Cebriánová Sevillová 1996). Cebriánová Sevillová ve své práci uvádí, že počestnost je nejdůležitější hodnotou, kterou žena může mít. Měla by o ni tedy co nejvíce usilovat a to v jakémkoliv věku a stavu (1996, s. 205). Calerová Fernándezová v této souvislosti uvádí, že je ženě vytýkáno, pokud nenosí čepec. Ten je společně s dlouhými vlasy znakem toho, že žena náleží muži. Zároveň také zakrývá její tvář a ramena, a tak zabraňuje, aby ostatní muži propadli pokušení vidět ji nahou. Tím, že se žena zakryje, ochraňuje muže před pokušením hříchu a zároveň si zachovává

počestnost. Cudnost je důležitá zejména pro ženu svobodnou, která si potřebuje najít manžela. Muž má totiž možnost si ženu vybírat, ale ne naopak (1991, s. 118). Přísloví, která odrážejí počestnost ženy, jsou:

- (11) a. A la mujer casta, Dios le basta
- b. El hombre, en la plaza, y la mujer, en la casa
- c. La mujer casada, en el monte es albergada
- d. La mujer honesta, en casa y no en la fiesta
- e. La mujer rogada y la olla reposada

3. 2. 2 Péče o domácnost a pracovitost

Žena by měla být ženou v domácnosti a poctivě se věnovat domácím pracím (Calerová Fernándezová 1991, Crida Álvarez 2006, Corbacho Sánchez 2009). Podle Corbacha Sáncheze je na ženu pohlíženo kladně, pokud plní svoji roli a cele se věnuje svým úkolům. Žena by také měla zasvětit svůj život svému manželovi (2009, s. 147). Calerová Fernándezová ve své práci uvádí, že žena by tyto práce měla vykonávat pilně, neboť pracovitost je u žen velmi ceněnou vlastností. K tomuto tématu se pojí i to, že by žena měla trávit většinu svého času doma. Pokud tak nečiní, můžu se zdát, že zanedbává svoji roli (1991, s. 119). Na úlohu ženy v domácnosti narážejí tato přísloví:

- (12) a. La mujer, aténgase al huso, y no al uso
- b. La mujer buena, en su casa y no en la ajena
- c. La mujer, en el hogar, sin salir ni a trabajar
- d. La mujer y la sartén, en la cocina están bien
- e. La mujer y la gallina, caserina

3. 2. 3 Mlčenlivost

Žena by měla být tichá (Calerová Fernándezová 1991, Mitkova 2007, Fernándezová Poncelová 2012). Mitkova uvádí, že vyžadování ženské mlčenlivost má historické základy. Muži mohli mluvit, kdy chtěli, ale ženám bylo dovoleno mluvit pouze mezi sebou. Součástí dobrého vychování bylo i to, že žena zůstávala zticha. Měla mluvit buď málo, nebo vůbec (2007, s. 92). Celorová Fernándezová uvádí, že stejně jako v případě častého opouštění domu, je na mluvení pohlíženo jako na zanedbávání

domácích povinností (1991, s. 119). Tvrzení, že by žena měla mlčet, dokazují tato přísloví:

- (13) a. La pera y la mujer, calladas han de ser
- b. La mujer habladora, duelos tienen donde mora
- c. Gallina ponedora y mujer silenciosa, valen cualquier cosa
- d. Mujeres y almendras, las que no sutan
- e. Mujer y perra, la que calla es buena

3. 2. 4 Nevzdělanost a poslušnost

Žena by měla být vůči muži poslušná (Calerová Fernándezová 1991, Fernándezová Poncelová 2012, Cebriánová Sevillová 1996). S tím souvisí také fakt, že žena by neměla být vzdělaná, protože by to mohlo vést k neposlušnosti a snaze opustit roli ženy v domácnosti, která je ženě přiřčena (Calerová Fernándezová, 1991, s. 119). Corbacho Sánchez upozorňuje na existenci přísloví, která zobrazují, že lze nalézt i chytré ženy, nicméně muži se v tomto případě radí, aby se takových žen vyvaroval (2009, s. 148–149). Vítanou ženskou poslušnost zrcadlí tato přísloví:

- (14) a. A tu marido muéstrale el culo, más no del todo
- b. En burlas ni en veras, niña, con el hombre no quieras riña; ni en burlas ni en veras, no quieras con él bregas

Nedůvěru v inteligenci ženy zobrazují tato přísloví:

- (15) a. Guardáte de mujer latina y de moza adivina
- b. La mujer experimentada, es temida y mal mirada
- c. Mujer que habla latín, rara vez tiene buen fin
- d. Mula que hace hin y mujer que parla latín, nunca hicieron buen fin

4 Životní fáze v životě ženy a sociální role ženy

V této kapitole se budeme zabývat jednotlivými životními fázemi života ženy. Budeme se věnovat zobrazení ženy na základě rodinného stavu. Popíšeme ženu svobodnou, dále se budeme věnovat různým aspektům manželství a také ženě jako

manželce. Nakonec se zaměříme na vdovu. Také zmíníme vybrané sociální role ženy v rámci rodiny – přiblížíme úlohu dcery, matky, snachy a tchyně.

4. 1 Obraz ženy na základě rodinného stavu

4. 1. 1 Neprovdaná žena - solterona

Jak uvádí Calerová Fernándezová, žena byla obvykle vzdělávána, aby posluhovala muži a stala se manželkou. Žena ve svém životě vždy závisí na muži, nejprve na otci a později na manželovi. Manželství je pro ni jedinou možností, jak nezůstat separovaná a začlenit se do společnosti. Proto je pochopitelná snaha ženy najít si manžela a také výsměch, kterému je žena vystavena, pokud se jí to nepovede (1991, s. 133-134). Fernándezová Poncelová zmiňuje tupení svobodné ženy, která se nebyla schopna do určitého věku provdat a již se nepředpokládá, že by tento fakt mohla změnit. Výsměch, kterému je taková žena (ve španělštině označována jako „solterona“) vystavena, je hrubý a krutý (2002, s. 109). Také Margit Radersová a Denis Canellas de Castro Duarte píší, že se taková žena nachází v politováníhodném stavu, obětuje svůj život a slouží své rodině (1997, s. 520). Neúctu k „solteroně“ zobrazují tato přísloví:

- (16) a. Mujer sin varón, ojal sin botón
- b. Las mujeres y las pistolas para funcionar, necesitan hombre
- c. Quedarse compuesta y sin novio
- d. Doncella que llegó a los treinta, tres veces el diablo la tienta
- e. Solterona que pasa de treinta, de rabia revienta

Lze vidět, že společnost svobodnou ženu neuznává, a proto není divu, že svoboda (ve smyslu nebýt vdaná) vzbuzuje v ženě strach. Žena tedy raději volí nešťastné manželství, než aby zůstala sama (Calerová Fernándezová, 1991, s. 135). Toto potvrzují tato přísloví:

- (17) a. Casada y arrepentida, mejor que monja aburrida
- b. Mejor parece la hija mal casada que bien abarraganada
- c. Más vale mal marido que buen querido

Nicméně i v tomto případě existují přísloví, která těmto tvrzením odporují a preferují svobodu před špatným manželstvím (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 110). Tato přísloví jsou:

- (18) a. Casarse de oídos hace reír; de experiencia hace llorar
- b. Madre, ¿qué cosa es casar? Hija, hilar, parir y llorar
- c. Más vale estar sola que mal acompañada

4. 1. 2 Manželství - výběr manželky, obraz vdané ženy

4. 1. 2. 1 Vlastnosti a kvality budoucí manželky

Calerová Fernándezová uvádí, že žena si nemůže svého manžela vybírat. Muž si vybírá ženu a ta musí vyhovovat jistým měřítkům, aby byla mužem žádaná (1991, s. 136). Jak již bylo zmíněno výše, ženě je přisuzováno množství chyb, a proto má být muž zvláště obezřetný ve chvíli, kdy si manželku vybírá (Crida Álvarez, 2006, s. 114).

4. 1. 2. 1. 1 Bohatství

Bohatství patří mezi kritéria, která by žena měla splňovat. Calerová Fernándezová píše, že je povolováno manželství, ve kterém si manželé nejsou finančně rovni, a dodává, že věno vábí (1991, s. 135). Také podle Cridy Álvarez by měl muž přemýšlet o věnu (2006, s. 114). Lákavost věna je zobrazena v těchto příslovích:

- (19) a. A la fea, el caudal de su padre la hermosa
- b. Casada, mucho te quiero, por la bien que de ti espero
- c. Manda viñas, casarás hijas
- d. Por casar tus hijas, promete casas y viñas
- e. Quien tiene olivares y viñas, casa bien a su hija

Opačný názor zastává Corbacho Sánchez, který píše, že muž, který uzavře manželství s bohatou ženou, ohrožuje svou moc (2009, s. 145). Tento názor podporuje také Mitkova, která větší bohatství manželky spojuje s jejím právem mluvit. Mitkova tvrdí, že bohatá manželka může zpochybňovat autoritu svého manžela a dovolit si mluvit, kdy se jí zachce (2007, s. 92). Nebezpečí, které přináší bohatství manželky, zrcadlí tato přísloví:

- (20) a. Al que es ruin y se casa por la dote, tráelo su mujer al estricote
b. Cásate por la dote, y de tu mujer serás un monigote
c. En la casa de la mujer rica, él calla y ella replica
d. La mujer con que te casares no te gane en heredades
e. La mujer sea igual o menor, si quieres ser señor

4. 1. 2. 1. 2 Mládí

Budoucí manželka by také měla být mladá (Calerová Fernándezová 1991, Crida Álvarez 2006). Dívka má nicméně být na manželství psychicky zralá a nemá se chovat jako dítě. Přesný věk „mládí“ není vymezený, nicméně existuje přísloví, které nám poskytuje určitou představu:

- (21) a. Ni tan vieja que amule, ni tan moza que retoce

Další přísloví týkající se věku nevěsty jsou:

- (22) a. Madre, al vasar llego: marido quiero
b. Madre, casarme quiero; que ya llego al candelero

Manželství mezi mladou dívkou a starým mužem se nedoporučuje. Muž, který věk své ženy převyšuje o hodně let, se brzy může ocitnout v pozici podváděného manžela, popřípadě ho manželství s mladší partnerkou může dovést až do hrobu (Calerová Fernándezová, 1991, s. 135). Tato přísloví ilustrují risk, který toto věkově nerovné manželství přináší:

- (23) a. Al tomar mujer un viejo, tocan a muerto o a cuerno
b. Con la moza, ¿qué hace el viejo? Hijos huérfanos
c. Casar a la moza con el viejo no es buen consejo
d. Viejo que con la moza se casa de cornudo no escapa
e. Viejo que con moza casó, o muere cabrito o vive cabrón

4. 1. 2. 1. 3 Panenství a cudnost

Fernándezová Poncelová uvádí, že panenství reprezentuje hodnotu dívky na trhu s manželstvími a je také její nejdůležitější kvalitou. Dívka – panna pro manžela představuje dobrý vklad pro budoucnost, neboť od budoucí manželky je vyžadována věrnost a počestnost (2002, s. 89). Tato přísloví zrcadlí důležitost panenství a počestnosti pro budoucí partnerku:

- (24)
- a. Ni espada que fue rota, ni mujer que trota
 - b. Ni perro con cencerro, ni mujer con yerro
 - c. Mujer de la calle, mujer de todos y esposa de nadie
 - d. Por casa ni viña, no toques mujer parida
 - e. Tanto fue al bazar, que no alcanzó a casar

4. 1. 2. 1. 4 Krása

Samozřejmostí by u budoucí manželky měl být i krásný a přirozený vzhled. Calerová Fernándezová tvrdí, že přísloví varují před snahou žen se uměle zkrášlit, a muže tak ošálit (1991, s. 135). Podle Xaviera Pascuala Lopéze krása ženě pomáhá provdat se a může tak být vnímána jako součást věna. Toto ale platí pouze pod podmínkou, že se k půvabu přidává i ctnost. Pokud tomu tak není, může být dobrý vzhled ženě spíše na škodu, neboť vyvolává negativní představu o jejím charakteru (2011, s. 117). Co se pojetí krásy týče, Crida Álvarez uvádí, že krásná žena je malá a štíhlá, ale také může být silná s mírným knírkem (2006, s. 115). Podle Calerové Fernándezové tato různorodost odpovídá změnám v pojetí krásy v průběhu času (1991, s. 135). Rozdílný pohled na krásu odráží tato přísloví:

- (25)
- a. La mujer y la sardina, pequeñita
 - b. La mujer y la galga, en la manga
 - c. A la mujer y a la mula, por el pico les entra la hermosura
 - d. La mujer con bigote no necesita dote
 - e. En la duda, la más peluda

Přísloví, která reflektují výhodu krásy pro dívku, která se chce vdát, jsou tato:

- (26) a. A la mujer bella y honesta, casarse poco le cuesta
b. Buena cara, dote es
c. El pelo y el cantar no es caudal, pero ayudan a casar
d. La belleza es media dote
e. La que nace hermosa, nace esposa

4. 1. 2. 1. 5 Další vyžadované vlastnosti

K dalším vyžadovaným vlastnostem patří obratnost v péči o domácnost, pracovitost, mlčenlivost, nevelké vzdělání a poslušnost. Tato kritéria byla blíže popsána již v části 3. 2. Kladné povahové rysy a obraz ideální ženy, a proto je zde nebudeme více rozebírat.

4. 1. 2. 2 Manželka

Pozice manželky není jednoduchá, jelikož žena je vždy závislá na svém muži a musí plnit úkoly, které jsou od ní očekávány (Calerová Fernándezová, 1991, s. 137). Její pozice je ztížena i skutečností, že muž k manželství většinou přistupuje pohrdavě, jelikož neodpovídá hodnotám, které jako muž vyznává. Manželství je totiž spojováno s láskou, věností a také se ztrátou svobody, o kterou muž není ochoten přijít (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 105-106). Lásky se manželka navzdory svým očekáváním nedočká, neboť na ni není v manželství místo. Manželka tedy není hodnocena na základě pocitů, které k ní manžel chová, ale na základě toho, jak vykonává své povinnosti. K těm patří péče o domácnost a manžela a také rození dětí a péče o ně. V případě krachu manželství se manželce přičítá celá vina za tento neúspěch (Calerová Fernándezová, 1991, s. 137 - 139). Přísloví, která ukazují nelehkou pozici manželky, jsou tato:

- (27) a. A mujer brava, sogá larga
b. Cuando a fiestas vayas, deja a tu mujer en casa
c. Donde el gallino canta, la gallina calla
d. En la vida, la mujer tres salidas ha de hacer: cuando se casa, a misa, a la sepultura
e. Gallinas y mujeres, entre cuatro paredes

Jak již bylo zmíněno, žena (manželka) je považována za veskrze špatnou (Crida Álvarez 2006, Fernándezová Poncelová 2012, Calerová Fernándezová 1991). Z tohoto důvodu se od muže očekává, že bude ovlivňovat chování své manželky a stane se jejím učitelem (Calerová Fernándezová, 1991, s. 136). V tomto případě je povoleno a omlouváno násilí na ženě, jelikož si ho z pohledu společnosti zaslouží (Fernándezová Poncelová, 2010, s. 96). Corbacho Sánchez uvádí, že muž si chce ženu podrobit a ujistit ji o své převaze, a tak se uchyluje k použití násilí (2009, s. 140). Násilí na ženě (manželce) ukazují tato přísloví:

- (28)
- a. A la mujer y al papel, sin miedo de romper
 - b. A la mujer y a la carne, mientras chillen, darle
 - c. El fuego y la mujer, a coces se han de hacer
 - d. La mula y la mujer, a palos se han de vencer
 - e. La mujer ha de ser como la mula, la boca sangrienta

Muž na manželku nahlíží jako na svůj majetek. Álvarez Díaz tvrdí, že důležité, jinými lidmi žádané a krásné věci se nemají půjčovat, jelikož již nemusí být původnímu majiteli vráceny (2007, s. 54). K těmto “věcem” je podle přísloví řazena i žena, což slouží jako další příklad, že muž je ženě nadřazen. Prísloví, která ukazují, že je nebezpečné půjčit někomu manželku, jsou tato:

- (29)
- a. Bolsa, mujer y espada no quiere andar prestada
 - b. Caballo, mujer y escopeta son prendas que no se prestan
 - c. La mujer y la espada, puede ser mostrada, mas no confiada
 - d. Mujer, escopeta, guitarra y caballo, no prestallo
 - e. Mujer, reloj y escopeta, no se presta

Prísloví nicméně zmiňují i případy, kdy manžel není schopen uplatnit svou nadvládu a manželka je tou dominantější z páru. Toto rozvržení sil je vždy kritizováno a manžel, který nechá svou manželku určovat pravidla, je objektem posměchu (Calerová Fernándezová, 1991, s. 138). Corbacho Sánchez uvádí, že žena v tomto případě využívá slabosti muže ve svůj prospěch (2009, s. 143). Také Crida Álvarez se o této situaci zmiňuje a tvrdí, že se jedná o narušení mužského pořádku (2006, s. 115). Prísloví, která kritizují převahu ženy v manželství, jsou tato:

- (30)
- a. El hombre propone y la mujer dispone
 - b. El humo y la mujer y la gotera, echan al hombre de su casa fuera
 - c. En casa de mezquino, más manda la mujer que el marido
 - d. En casa del ruin, la mujer es alguacil
 - e. Lo que quiere la mujer, eso se ha de hacer

4. 1. 2. 3 Manželská nevěra

Manželka je často považována za nevěrnou (Calerová Fernándezová 1991, Crida Álvarez 2006, Cebriánová Sevillová 1996). Na podvádění je v jejím případě nahlíženo mnohem hůře, než kdyby je spáchal muž (Cebriánová Sevillová, 1996, s. 204). Calerová Fernándezová uvádí, že je to nejhorší ze zrad, kterých se žena může dopustit (1991, s. 116). Manžel musí být bdělý a svou ženu hlídat (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 108). Manželka nesmí jít sama ani na mši, či přijímat o samotě návštěvy (Calerová Fernándezová, 1991, s. 140). Fernándezová Poncelová uvádí, že si manžel svou ostražitostí a někdy i úplnou izolací manželky zajišťuje legitimitu potomků (2012, s. 146). Pokud však k nevěře dojde, na vině je vždy pouze manželka a muž je považován za oběť spiknutí (Calerová Fernándezová, 1991, s. 140). Tato přísloví zrcadlí ideu manželky - nevěrnice:

- (31)
- a. Corre marido, detrás de mujer
 - b. El molinero, en el molino; y la molinera, con sus amigos
 - c. La mujer del ciego, ¿para qué se afeita?
 - d. No hay carga más pesada que la mujer liviana
 - e. Siete hijos de una madre, cada uno de su padre

4. 1. 2. 4 Vdova

Fernándezová Poncelová uvádí, že vdovy jsou terčem posměchu a špatného zacházení (2002, s. 111-112). K tomu dochází na základě dvou skutečností. Podle Calerové Fernándezové znamená vdovství pro ženu osvobození, neboť již nemusí poslouchat svého manžela, a získává tak poprvé v životě osobní svobodu. Toto zbavení se závislosti je ale mužskou společností vnímáno jako nebezpečné, neboť narušuje daný řád (1991, s. 142). Vdovský stav je tedy vykreslován jako něco hrozného a ženám se

radí, aby se znovu vdaly, a došlo tak k znovuobnovení rovnováhy (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 113-114). Tato přísloví ukazují vdovství jako osvobození ženy:

- (32)
- a. A barba muerta, poca vergüenza
 - b. Antes viuda, que casada
 - c. La viuda rica, con un ojo llora y con el otro repica
 - d. Llanto de viuda, ligera lluvia
 - e. ¡Qué dicha de mujer: casar y enviudar, y todo en un mes!

Dalším důvodem k výsměchu je domnělá sexuální žádostivost, která je vdově přisuzována (Calerová Fernándezová, 1991, s. 142). Vdova chce i nadále vést aktivní sexuální život, a tak po přiměřené době truchlení uzavírá další manželství, aby svého záměru dosáhla. Tato přísloví zrcadlí chtíč vdovy a její snahu brzy se znovu vdát:

- (33)
- a. Maridito muerto y viuda joven, otro al puesto
 - b. Muy moza y viuda poco dura
 - c. La viuda que mucho llora, hambre tiene de boda
 - d. Viudita de tres días, hambre de tres semanas
 - e. Viudita sin majo, Campana sin badajo

4. 2 Obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny

4. 2. 1 Dcera

Pozice dcery v rámci rodiny je problematická již od jejího narození. Jak uvádí Calerová Fernándezová, dcera je plodem dlouhého, obtížného a bolestivého porodu (1991, s. 145). Podle Fernándezové Poncelové existují přísloví, která samotné narození dcery místo syna vnímají jako negativní událost. Pro rodinu je vždy lepší mít více synů a méně dcer. Z toho důvodu lze nalézt množství přísloví, která upřednostňují narození chlapce před dívkou. Syn (muž) totiž pro rodinu představuje zdroj pracovní síly (2015, s. 24-26). Oproti tomu dcera (žena) přináší rodině stálý zdroj obav (Cebriánová Sevillová, 1996, s. 204). Calerová Fernándezová tvrdí, že negativní postoj k dceři způsobuje, že chování k ní je vždy jiné a horší než přístup k synovi. Rozdílné je také vzdělání, které je dcerám poskytováno. Dcera je připravována hlavně na roli manželky a matky. Je učena být dobrá, poslušná a vykonávat roli, kterou od ní komunita očekává

(1991, s. 146). Fernándezová Poncelová uvádí, že hlavním zájmem rodičů dcery by mělo být, aby dcera byla pěkně oblečená. Hezký vzhled a schopnost vykonávat dobře domácí práce totiž zvyšují její šance k nalezení manžela (2015, s. 26). Tvrzení, že narození dcery je negativní událost, dokazují tato přísloví:

- (34) a. Cuando nace hija, lloran las paredes de la casa
- b. Hija primera, ni nazca, ni muera
- c. Nazca mi hijo varón, aunque sea ladrón
- d. Mala noche y parir hija
- e. Parto largo y parto malo, hija al cabo

Přísloví, která podporují tvrzení o preferenci syna, jsou tato:

- (35) a. Quien tiene hijos varones, tiene cien desazones; y quien tiene hembras, doscientas
- b. Matrimonio de buena fortuna, siete varones y hembra solo una

Cebriánová Sevillová tvrdí, že dcera rodině přináší dvě hlavní starosti. Jsou jimi uhlídání její cti a také nalezení vhodného manžela (1996, s. 204). Calerová Fernándezová píše, že rodinná čest závisí na cudnosti dcery a odvaze syna. Nicméně dcera (žena) má větší sklon k hříchu, a proto je to vždy ona, která rodině přináší potupu. Je tedy nutné na dceru dávat pozor, což je vyžadováno i komunitou (1991, s. 145). Děvče je tudíž po většinu času drženo doma. Má možnost jít na procházku pouze o svátcích, a tak se docílí zachování její počestnosti. Mladá dívka se také může přátelit pouze s děvčaty stejného věku, neboť přátelství s chlapci je vnímáno jako nebezpečné (Calerová Fernándezová, 1991, s. 127). Snahu o uchování dceřiny počestnosti ukazují tato přísloví:

- (36) a. La doncella honrada, la pierna quebrada y en casa
- b. La doncella y el azor, las espadas hacia el sol
- c. La niña en la casa, y la madre, en la máscara

Nalezení žádoucího manžela představuje druhou starost spojenou s dcerou. I v tomto případě ale existuje rozdíl mezi provdáním dcery a oženěním syna. Jak uvádí

Calerová Fernándezová, u dcery je hlavním faktorem v rozhodování fakt, že se rodiče zbaví svého břemene a o jejich dceru se bude muset starat její manžel. Rodiče tedy nejsou tolik nároční při výběru ženicha, jako je tomu při výběru manželky pro syna (1991, s. 147). Fernándezová Poncelová uvádí dvě možnosti, jak lze na sňatek dcery nahlížet. Provdání dcery může být vnímáno pozitivně. Kladný pohled je podmíněn tím, že dcera přivádí do rodiny dalšího muže a v průběhu manželství může porodit syna, tedy dalšího příslušníka mužského pohlaví, které je oproti tomu ženskému více ceněné. Existují ale i případy, kdy je svatba dcery považována za ztrátu. V tomto případě dcera odchází z domu rodičů, a oni tak přicházejí o někoho, kdo by se o ně staral v jejich stáří (2015, s. 25). Následující přísloví zrcadlí rozdílný pohled na sňatek dcery a syna:

- (37) a. Casa el hijo cuando quieras y la hija cuando pudieras
b. La hija a quien le pidiere; el hijo se ha de mirar a quien se ha de dar

Přísloví, která ukazují sňatek dcery jakou kladnou věc, jsou tato:

- (38) a. La buena hija trae buen hijo; pues cuando se casa, trae buen yerno a casa
b. Quien casa a una hija, gana un hijo; quien casa un hijo, pierde el hijo

Přísloví, která zobrazují svatbu dcery jako ztrátu, případně ukazují cenění si dcery jako pečovatelky, jsou tato:

- (39) a. Hija casada, hija apartada
b. Hija desposada, hija ausentada
c. Heredad buena es, una hija para la vejez
d. La hija y la heredad, para la mayor edad
e. Si tienes hijas, comerás sopas

4. 2. 2 Matka

Podle Cebriánové Sevillové je mateřství základní funkcí ženy ve společnosti (1996, s. 204). Calerová Fernándezová tvrdí, že žena je v očích muže pouze nástroj pro dosažení potomstva (1991, s. 144). Toto tvrzení potvrzují tato přísloví:

- (40) a. Buena madre es la que pare
b. Ésa es madre, la que pare
c. Perdido el ganado donde no hay perro que ladre; y en balde casada la mujer que no pare

Pozitivní na tom být matkou je, že se, jak uvádí Fernándezová Poncelová, jedná o jedinou sociální roli nejen oceňovanou, ale i respektovanou (2002, s. 95). Také Calerová Fernándezová uvádí, že matka je příslovími nejlépe hodnocená žena (1991, s. 144). Matku charakterizuje štědrost a její láska k potomkům, která jí pomáhá je chránit a trpět s nimi. Přísloví, která zrcadlí mateřskou lásku, jsou:

- (41) a. Amor de madre, ni la nieve lo hace enfriar
b. Amor grande, amor de madre
c. Caudal inagotable, el cariño de una madre
d. Como aman las madres, no ama nadie
e. Quien te diga que te quiere más de tu madre, quiere engañarte

Největším úkolem matky je výchova a vzdělání dětí, které leží pouze na jejich bedrech (Calerová Fernándezová, 1991, s. 144). Zodpovědnost za vzdělání vede k tomu, že matka odpovídá za budoucnost svých dětí (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 95), a mají-li děti nějakou chybu, na vině je vždy ona (Calerová Fernándezová, 1991, s. 144). Význam vzdělání, které matka svým potomkům poskytuje, odráží tato přísloví:

- (42) a. Cual es la madre, así las hijas salen
b. Cual la madre, tal la hija, y tal la manta que las cobija
c. De buena vid, planta la viña; y de buena madre, la hija
d. De madres disolutas, hijas putas
e. Madre hacendosa hace hija perezosa

Matka je také považována za základní stavební prvek rodiny a domova (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 95). Calerová Fernándezová v tomto kontextu zmiňuje i obávanou postavu macechy, která upřednostňuje své vlastní děti a děti svého

manžela odsouvá až na druhé místo (1991, s. 144). Důležitost matky ukazují tato přísloví:

- (43) a. Madre muerta, casa deshecha
- b. Muerte de padre la casa no se deshace, pero sí muerte de madre

4. 2. 3 Tchyně

Calerová Fernándezová uvádí, že pohled na tchyni je velmi negativní. Tchyně je neschopná vycházet s ostatními členy rodiny, hádá se se snachou nebo se zetěm a také s matkou své snachy nebo svého zetě (1991, s. 148). Rovněž Fernándezová Poncelová uvádí, že tchyně je ta nejhorší ze všech (2002, s. 98). Tchyně je srovnávána s matkou a z tohoto srovnání vychází poražená. Nejvíce se upozorňuje na moc, kterou uplatňuje nad svým synem a snachou, ale i nad svou dcerou a zetěm. Přísloví, která ukazují tchyni v negativním světle, jsou tato:

- (44) a. A la muela, se ha de sufrir lo que a la suegra
- b. Del diablo te librarás; pero de tu suegra no podrás
- c. En la casa donde hay suegra, vive mal la nuera
- d. Suegra ni aun de azúcar es buena
- e. Vivir con suegra es pasar la pena negra

Tchyně někdy zkouší schopnosti své snachy, ukládá jí různé práce a někdy ji i zesměšňuje (Fernándezová Poncelová, 2002, s. 99). Také podle Calerové Fernándezové ve vztahu mezi tchyní a snachou představuje největší problém sdílení domácích povinností. V příslovích se tedy také objevuje rada, že nejlepší je mít tchyni co nejdále od sebe (1991, s. 148). Problematický vztah tchyně a snachy zobrazují tato přísloví:

- (45) a. Acuérdate, suegra, de que fuiste nuera
- b. Fui nuera y nunca tuve buena suegra; fui suegra y nunca tuve buena nuera
- c. Limpiar lo que ve la suegra
- d. Nuera, cuñada y suegra, palabras negras
- e. Nuera y suegra, gata y perra

Fernándezová Poncelová upozorňuje na existenci přísloví, která si přejí smrt tchyně. Tato přísloví vyjadřují přání zeťů a snach zbavit se tchyně (2002, s. 100). Přání, aby tchyně zemřela, zobrazují tato přísloví:

- (46)
- a. A casa de la hermana, una vez por semana; y a la de tu suegra, una vez cuando se muera
 - b. Dulce es la muerte de suegra
 - c. Muerte de suegra, azúcar y canela
 - d. Suegra que la muerte se lleva, es desde entonces buena suegra
 - e. Suegra que se lleva muerte, desgracia con suerte

4. 2. 4 Snacha

Jak uvádí Calerová Fernándezová, některá přísloví přirovnávají snachu k bolesti zubů (1991, s. 148). Snacha způsobuje problémy v domácnosti, neboť má snahu zavést nebo pouze udržovat zvyky, které se naučila u sebe doma, což je vnímáno jako snaha o zničení chodu domu (Calerová Fernándezová, 1991, s. 148). Fernándezová Poncelová tvrdí, že v očích tchyně je snacha vždy špatná (2002, s. 101). Jak již bylo zmíněno výše, toto platí i naopak. Negativní obraz snachy zobrazují tato přísloví:

- (47)
- a. La nuera no es sabrosa, aunque sea de miel
 - b. Nuera, dolor de muela
 - c. Nueras y yernos, no vivas con ellos; o de otra manera te lo digo: que no vivan contigo
 - d. Vivir no quieras ni con yernos ni con nueras

Přísloví, která zobrazují negativní vztah snachy a tchyně, jsou již uvedena výše, a proto je zde neuvádíme.

Praktická část

5 Srovnání španělské a české ženy na základě přísloví obou jazyků

5.1 Charakteristika ženy - negativní povahové rysy a další negativní charakteristiky ženy

5.1.1 Negativní vlastnosti spojené s mluvou – upovídánost, prolhanost, pomlouvačnost a manipulace

Česká i španělská přísloví v našem vzorku přísloví se zaměřují na způsob, kterým žena mluví. Z obou skupin přísloví vyplývá, že žena toho obecně hodně napovídá (1a – 2b).

- (48) 1a. Ni al perro que mear ni a la mujer que hablar nunca les ha de faltar
1b. Ženské dílo a ženská řeč nemá nikdy konce
2a. A quien Dios ayuda, la mujer se le queda muda
2b. Kdyby všechny ženské byly bez jazyku, bylo by na světě málo křiku

Španělská a česká přísloví vnímají řeč jako ženský prostředek k manipulaci a lhaní. Lstivost je další z mnoha negativních vlastností, které údajně žena má, a v našem vzorku přísloví se na tuto skutečnost upozorňuje (3a, 3b).

- (49) 3a. De la mujer y del mar no hay de fiar
3b. Lest, chytrost a oklamání, nejvyšší ženské umění

Ve španělském i českém jazyce v námi vybraném vzorku přísloví také existuje přísloví, které tvrdí, že dvě (tři) ženy způsobí množství hluku srovnatelného s tím na tržnici (4a, 4b).

- (50) 4a. Dos mujeres y una babá hacen un bazar
4b. Dvě, tři ženy dělají jarmark

Přísloví v námi pozorovaném vzorku se také shodují v pohledu na ženu jako někoho, kdo je neschopný udržet tajemství. Žena podle nich nepoví pouze to, o čem neví (5a – 6b).

- (51) 5a. Secreto confiado a mujer, por muchos se ha de saber
5b. Svěř se tetě, roznese tě po všem světě
6a. Una mujer no calla más que lo que no sabe
6b. Žena smlčí každé tajemství, o němž neví

Názor na ženskou mluvu se ve španělských a českých příslovích v daném vzorku shoduje v pohledu na upovídánost ženy a také na neschopnost ženy udržet tajemství. Španělská žena je, na rozdíl od té české, obviňována ze lži a manipulace, a proto ze srovnání vychází jako horší než žena česká.

5. 1. 2 Nedostatek inteligence

V obou skupinách přísloví v námi pozorovaném vzorku lze najít názor, že ženě schází důvtip a chytrost. Španělská přísloví považují ženy za hloupé všeobecně, česká přísloví spojují hloupost ženy s jejím vzhledem a rovnítko staví mezi krásu a hloupost (1a – 2b).

- (52) 1a. Gallinas y mujeres, dejar el trigo por el estiércol suelen
1b. Chytří muži jsou zřídka krásní, krásné ženy jsou zřídka chytřé
2a. La loba y la mujer, iguales son en el escoger
2b. Pěkná hubička, hlupá hlavička

V námi pozorovaném vzorku lze v obou jazycích nalézt přísloví, která pojí typický znak ženy, tedy dlouhé vlasy, s nedostatkem inteligence (3a, 3b).

- (53) 3a. Cabello largo, meollo corto
3b. Dlouhé vlasy, krátký rozum

Obě skupiny přísloví v našem vzorku přísloví naznačují, že žena je hloupá. Španělská přísloví tuto vlastnost připisují ženám obecně, zatímco česká přísloví spojují hloupost s krásou. V českém jazyce v námi porovnávaném vzorku ale chybí přísloví

o ženách ošklivých, a proto nelze s jistotou říct, že by tyto ženy byly považovány za inteligentnější.

5. 1. 3 Lstivost a slzy

Pláč ženy je jak v českých, tak i ve španělských příslovích v našem vzorku vykreslen podobně. Ženské slzy jsou vnímány jako zbraň, kterou ženy používají, aby dosáhly svého (1a - 2b).

- (54) 1a. Llorando la mujer, hace el hombre lo que quiere
1b. Pláč ženský meč; mrzký muži pláč
2a. No hay tal poder como el de unas lágrimas de mujer
2b. Slzy jsou zbraní žen

Muž je v obou případech obětí a ženské slzy ho nutí, aby dělal to, co si nepřeje. Španělská přísloví z našeho vzorku přísloví proto muži radí, aby ženskému pláči nevěřil. V těchto příslovích se proto objevují slovní spojení jako „no (te) fies“, nebo „no hay que creer“, či jiná vyjádření, která nabádají k nedůvěře (3a). Česká přísloví v našem vzorku přísloví tuto radu obsahují také (3b), nicméně se zaměřují spíše na to, že ženský pláč je krátkodobého charakteru a slzy odezní stejně rychle, jako přišly (4b). Jak španělská, tak česká přísloví v námi pozorovaném vzorku obsahují tvrzení, že ženě netrvá dlouho rozplakat se a nepotřebuje k pláči zvláštní důvod (5a, 5b).

- (55) 3a. De mujer que mucho llora o mucho ríe, no te fies.
3b. Když pes spí, Žid přísahá a žena pláče, nikdy nevěř
4a. En sol de invierno, cojera de perro y lágrimas de mujer, no hay que creer
4b. U blázna kord, u ženy pláč, u psa moč, u koně lejno: to když chtějí, hned jest hotovo
5a. La mujer, llora cuando quiere, y ríe cuando quiere
5b. Z ženského pláče smích

V námi pozorovaném vzorku přísloví se v obou jazycích objevují přísloví, která srovnávají ženský pláč s psím kulháním. V obou případech je tohoto přirovnání použito k devalvací ženského pláče (6a, 6b).

- (56) 6a. A mujer que llora y perro que cojea, no los creas
6b. Ženský pláč, babí hněv, psí kulhání nemá dlouhého panování

V našem vzorku přísloví jsou také hojná španělská přísloví o pláči vdovy. Tato přísloví zobrazují vdovu, která sice navenek pláče, ale zároveň si již hledá nového manžela. Vdova se podle nich přetvařuje a svůj zármutek nemyslí vážně. Také v češtině se v námi použitém vzorku přísloví objevuje přísloví, které smutek vdovy označuje za krátkodobý (7a, 7b).

- (57) 7a. Lágrimas de viuda, el primer soplo de aire las enjuga
7b. Žena muže želí, dokud nezvře zelí

Na španělskou i českou ženu je v souvislosti se slzami pohlíženo nedůvěřivě a v obou případech jsou ženy považovány za nestálé. Španělské ženě je přisuzováno, že je nebezpečná a využívá své slzy, aby poškodila muže. V obou jazycích je také upozorňováno na to, že ženský pláč má krátké trvání a že žena často propuká v pláč z blíže neručených důvodů. Španělská a česká žena tedy z toho srovnání vycházejí stejně.

5. 1. 4 Podoba s ďáblem

Španělské i české ženy v našem vzorku přísloví jsou srovnávány s ďáblem. Tato přirovnání se nicméně liší v tom, že španělská přísloví používají termín „mujer“, tedy „žena“ a česká přísloví využívají hlavně termínu „baba“, tedy „stará žena“. U španělských přísloví se tak podoba s čertem týká všech žen, kdežto česká přísloví se zaměřují pouze na ženy starší. Obě skupiny přísloví v námi porovnaném vzorku se shodují v názoru na to, že žena je mocnější než samotný ďábel (1a, 1b).

- (58) 1a. La mujer estudió con el diablo, y mil veces le ha engañado
1b. Baba jest třikrát horší nežli čert

Obě skupiny přísloví v námi vybraném vzorku přísloví také líčí ženu jako nástroj, který ďábel používá, aby dosáhl toho, co potřebuje (2a – 3b).

- (59) 2a. Lo que el diablo no puede, hácelo la mujer
2b. Kam ďábel nemůže, tam babu pošle
3a. En lo que el diablo no puede, hácelo la mujer
3b. Kde sám ďert nestačí, tam starou babu strčí

Žena je v některých případech dokonce schopna i horších věcí, než které by vykonal ďábel.

- (60) 4a. Lo que hace la mujer no lo hace el diablo
4b. Co nemůž ďábel dovesti, to baba vše hledí svěsti

Některá španělská přísloví v námi porovnávaném vzorku zmiňují kontrast, ke kterému někdy dochází v chování ženy. Žena je chvílemi jako anděl, ale většinu času spíše jako ďert (5a, 6a). Česká přísloví zase zmiňují kontrast mezi domnělou vírou ženy a faktem, že žena posluhuje ďáblovi (5b, 6b).

- (61) 5a. Algunas son Angeles en el templo, y en la casa, diablos son
5b. Pánbíčkovi by ukousala nohy, a ďertem je zašitá
6a. La mujer, ángel en algún rato, y diablo, el resto del año
6b. Chodí do kostela, a ďertem smrdí

Obě skupiny přísloví vyjadřují názor, že žena je podobná samotnému ďáblovi a že ji ďábel využívá jako svůj nástroj.

5. 2. Charakteristika ženy - kladné povahové rysy a obraz ideální ženy

5. 2. 1 Péče o domácnost a pracovitost

Ve španělských i českých příslovích v našem vzorku lze nalézt přesvědčení, že žena by se měla věnovat domácnosti a pracím s ní spojeným. Žena se stává „duší“ domu a na ní závisí, jak bude domácnost vypadat (1a – 2b).

- (62) 1a. Casa sin mujer no es lo que debe ser

- 1b. Nestojí dům na zemi, ale na ženě
- 2a. Los fundamentos de la casa son la mujer y el buey
- 2b. Bez ženy dům jako bez kočky, bez muže jako bez psa

V obou skupinách přísloví v námi vybraném vzorku je kuchyně místem, kde by žena měla trávit čas a kde se také projevují její schopnosti (3a, 3b).

- (63) 3a. La mujer y la sartén, en la cocina están bien
- 3b. Běda té kuchyni, která nevidá hospodyně

Žena je hodnocena na základě své způsobilosti postarat se o domov, a pokud je toho schopná, je chválena (4a, 4b).

- (64) 4a. Con casa limpia y buena mujer, ¿qué más vas a apetecer?
- 4b. Ženina krása domácnost

Španělská přísloví oproti těm českým obsahují požadavek, aby žena trávila čas doma a nechodila ven (5a, 6a). Česká přísloví se zase více věnují šetrnosti ženy a oceňují, pokud je žena schopná ušetřit peníze (5b, 6b, 7b). V příslovích obou jazyků v námi porovnávaném vzorku lze nalézt shodné přísloví, které tvrdí, že peníze, které ušetří spořívá žena, mají stejnou hodnotu jako ty, které obstará její manžel (7a, 7b). Tato dvě přísloví nejen ženu chválí, ale dokonce ji staví do stejné pozice s mužem, jelikož si výsledků její práce váží stejně tak jako těch mužových. Jedná se tedy o zrovnoprávnění ženy a muže, které není v našem vzorku přísloví vůbec obvyklé.

- (65) 5a. La mujer y la gallina, caserina
- 5b. Dobrá hospodyně dům střeže a nešetrná ho v rukávě roznese
- 6a. La mujer, en el hogar, sin salir ni a trabajar
- 6b. Nehospodárná žena majetek v zástěře roznese
- 7a. Lo que la mujer ahorra, valte tanto como lo que gana el marido
- 7b. Koruna, kterou žena ušetří, je tak dobrá jako ta, kterou muž vydělá

Obě skupiny přísloví vyžadují od ženy v podstatě totéž, tedy to, aby se žena starala o domov a zaobírala se domácími pracemi. Nicméně si lze na základě našeho vzorku přísloví představit, že české ženě se dostává lepšího zacházení než té španělské, protože česká přísloví neobsahují zmínky o izolování ženy doma a zakazování jí chodit mezi lidi.

5. 2. 2 Počestnost

Španělská i česká přísloví v námi porovnávaném vzorku přísloví se shodují, že by žena měla být počestná, tj. cudná. Taková žena tráví většinu svého času doma a ke spokojenosti jí stačí uctívat Boha a manžela (1a). Nicméně španělská přísloví ukazují, že k ženě počestnosti je přistupováno spíše s nedůvěrou jako k něčemu pro ženu nepřírodnému. Podle těchto přísloví není cudnost přirozenou vlastností ženy, ale je jí dosaženo tak, že je žena hlídána a držena doma, a tak nemá jinou možnost, než ctnostná zůstat (2a, 3a). Jde tedy o vlastnost od ženy vyžadovanou, ale zároveň se předpokládá, že žena sama o sobě počestná není (4a). Česká přísloví se nevěnují přístupu ženy k počestnosti, ani tomu, jak má této vlastnosti být dosaženo. Pouze ukazují, že tento povahový rys je kladný a u ženy vítaný (1b, 2b, 3b, 4b).

- (66) 1a. A la mujer casta, Dios le basta
1b. Ctnost a pěknost jest milá společnost
2a. La mujer casada, en el monte es albergada
2b. Ozdoba ženy ctnost a dobré mravy
3a. La mujer honesta, en casa y no en la fiesta
3b. Upřímnost, stará ctnost
4a. Pocas mujeres son castas, y muchas las que hacen castas
4b. Věrnost a ne bohatství při ženě si žádej

Španělská i česká přísloví v našem vzorku vyžadují od ženy počestnost. Španělská přísloví ukazují, že žena je počestná, pouze když se chová podle určitých pravidel, počestnost není brána jako jedna z jejích přirozených vlastností. Česká přísloví pouze zobrazují, že počestnost je kladným znakem ženy a ženu samotnou nijak nekomentují. Španělská žena v tomto případě vychází ze srovnání hůře než ta česká.

5. 3 Obraz ženy na základě rodinného stavu

5. 3. 1 Neprovdaná žena

Španělská i česká přísloví v námi pozorovaném vzorku reflektují osobu neprovdané ženy. Pohled na svobodnou ženu není pozitivní a ženě se radí, aby se vdala. Podle přísloví ženě bez muže cosi chybí, není úplná a celistvá. Muž své ženě zajišťuje ochranu, které se jí bez něj nedostává. Dalším problémem neprovdané ženy je samota, neboť žena nemá s kým sdílet svůj život (1a – 2b). Také její pozice ve společnosti není bez manžela tak vážená, jako kdyby byla vdaná. U starší neprovdané ženy (oproti mladé dívce) navíc dochází ke znehodnocení hodnoty jejího panenství, které se tak stává spíše přítěží (3a, 3b).

- (67) 1a. Mujer sin varón, ojal sin botón
1b. Holka bez hochy, ryby bez vody
2a. La mujer con el marido, en el monte tiene abrigo
2b. Evě není dobře býti samotné
3a. Doncellita que llega a los treinta, tres veces al día el diablo la tienta
3b. Koloděje, kde zlé ženy anebo staré panny přemílají

Na základě výše zmíněného se tak ve španělských i českých přísloví z našeho vzorku objevuje rada, že je lepší žít ve špatném manželství, nežli nebýt vdaná vůbec (4a, 4b).

- (68) 4a. Mejor parece la hija mal casada que bien abarraganada
4b. Lepší špatně vdaná, než dobře svobodná

V námi pozorovaném vzorku lze nalézt i španělská přísloví, která ženě doporučují, aby raději zůstala sama, neboť manželství vždy není spokojené. Několik přísloví tohoto typu lze nalézt i v češtině, ale jedná se o přísloví, která hovoří o manželství obecně a nejsou zaměřena přímo na ženu (5a – 6b).

- (69) 5a. Matrimonio sin disgustos, ni lo hay ni nunca lo hubo, y lo que es más: ni lo habrá
5b. Kdo chce do manželství vlézt, musí také něco snést

6a. Casarse de oídos hace reír; de experiencia hace llorar

6b. Podané manželství je svátost, nepodané manželství sakrament

Příslloví obou jazyků v našem vzorku nahlízejí na svobodný stav ženy jako na něco nepřírodního. Žena by se podle španělských i českých přísloví měla vdát, aby tak naplnila svou životní roli. V obou jazycích se setkáváme i s varováním před neštěstím, které může manželský život ženě přinést. Pohled na svobodnou ženu je tedy v obou jazycích stejný.

5. 3. 2 Manželství - výběr manželky, obraz vdané ženy

5. 3. 2. 1 Vlastnosti a kvality budoucí manželky

Španělská i česká přísloví v námi stanoveném vzorku přistupují k výběru budoucí manželky stejně. Muži se dostává rady, aby byl ve svém výběru nanejvýš opatrný (1a – 2b). V obou jazycích také nalezneme totožné přísloví, které radí nevybírat ženu a látku při světle svíce (2a, 2b). Lze předpokládat, že toto přísloví přirovnává tyto dvě činnosti proto, že obě, tedy vybírání ženy při nedostatečném osvětlení, či v přeneseném významu bez dostatku informací, a vybírání látky při svíci a s tím spojené riziko, že dojde k jejímu propálení, nejspíše povedou k nepříznivým výsledkům.

- (70) 1a. Antes que te cases, mira lo que haces
1b. Než se ženíš, pošli uši mezi lidi
2a. La mujer y la tela, no la cates a la candela
2b. Ženy a plátna není dobré kupovati při svíci

5. 3. 2. 1. 1 Bohatství

Bohatství, respektive věno budoucí manželky, je zmiňováno ve španělských i českých příslovích v námi studovaném vzorku. Ve španělských příslovích je věno považováno za žádanou věc a muž si má hledat ženu, která do manželství přinese hodně peněz. Tento pohled v českých příslovích zcela chybí.

Španělská a česká přísloví se však shodují v pohledu na situaci, kdy majetek manželky značně převažuje manželovy statky. Příslloví obou jazyků se k této situaci staví odmítavě, neboť chudší muž tak přichází o svoji přirozenou převahu nad ženou.

Bohatá manželka muži poroučí a on se stává její loutkou. Muži je také upíráno právo bránit se slovně, neboť musí mlčet a poslouchat, co mu žena říká (2a, 2b). Kvůli nerovnému rozdělení majetku dochází k narušení přirozeného stavu věci a muž není ženě nadále nadřazen (1a – 4b).

- (71)
- 1a. Cásate por la dote, y de tu mujer serás un monigote
 - 1b. Při velkém věnu poslouchej, muži, ženu
 - 2a. En la casa de la mujer rica, él calla y ella replica
 - 2b. Žena bohatá hrdá a v řečech k muži tvrdá
 - 3a. Al quien se casa por la dote, tráelo su mujer al estricote
 - 3b. Ženu vem si stejné váhy, chceš-li ujít věčné vády
 - 4a. Dota recibida, libertad perdida
 - 4b. Pro statek vložil sobě na hrdlo zmatek

Španělská a česká přísloví v našem vzorku vyjadřují stejný postoj, co se týče situace, kdy je žena bohatší než její manžel, a před takovým manželstvím muže varují. Ve španělských příslovích lze oproti těm českým nalézt i kladný pohled na ženino věno. Tomuto tématu se česká přísloví vůbec nevěnují.

5. 3. 2. 1. 2 Mládí

Španělská i česká přísloví v námi pozorovaném vzorku se věnují věku budoucí nevěsty. Shodují se na tom, že dívka by měla dosáhnout určitého stupně vývoje, aby byla pro manželství vhodná (1a, 1b).

- (72)
- 1a. Madre, casarme quiero; que ya llego al candelero
 - 1b. Děvče do dvanácti let češ, do šestnácti střež, po šestnácti děkuj tomu, kdo vyvede dceru z domu

V našem vzorku přísloví existuje značné množství přísloví obou jazyků, která se věnují věkově nerovnému manželství, konkrétně případům, kdy se starý muž ožení s dívkou o hodně let mladší. Prísloví k tomuto typu manželství nepřístupují kladně a upozorňují na rizika s ním spojená. Prísloví obou jazyků se zaměřují zejména na nerovnost tohoto vztahu a na neshody mezi partnery, které taková manželství

způsobují (2a - 4b). Španělská přísloví varují zejména před nebezpečím, že žena bude svého muže podvádět. Tato varování v českých příslovích chybí.

- (73)
- 2a. Al tomar mujer un viejo, tocan a muerto o a cuerno
 - 2b. Starému muži mladá žena smrt hotova
 - 3a. Casar a la moza con el viejo no es buen consejo
 - 3b. Ořech tvrdý, zub červivý, mladá žena, kmet šedivý: toho spolku, radím, se střež, věc nejlepší jest rovná spřež
 - 4a. Mal parece la moza galana, en par de la barba cana
 - 4b. Řídká shoda starý muž a mladá žena

Přísloví obou jazyků v námi studovaném vzorku hodnotí minimální věk budoucí manželky stejným způsobem. Také se shodují na tom, že svazek mezi starým mužem a mladou ženou není ideální. Jejich pohled na toto téma je tedy stejný.

5. 3. 2. 1. 3 Panenství a cudnost

Španělská i česká přísloví v našem vzorku přísloví vyžadují, aby budoucí nevěsta byla panna. Panenství nevěsty ukazuje, že nevěsta je cudná a ctnostná, což je vysoce oceňováno. Naopak, pokud se dívka příliš nestydí a svým chováním na sebe upozorňuje, vzbuzuje nedůvěru svého okolí i budoucího manžela. Španělská přísloví muži radí, koho si nemá vzít (1a, 2a, 3a, 4a, 5a). Oproti tomu ta česká spíše poučují dívku, že se jí počestnost vyplatí (1b, 2b, 3b, 4b).

- (74)
- 1a. La mujer, ni vista, ni conocida
 - 1b. Sedávej, panenke, v koutě, jsi-li ctnostna, najdou tě
 - 2a. Por casa ni viña, no toques mujer parida
 - 2b. Panna bez pokory, stařena bez podpory
 - 3a. Ni perro con cencerro, ni mujer con yerro
 - 3b. Dobré jméno nejkrásnější věno
 - 4a. Mujer de la calle, mujer de todos y esposa de nadie
 - 4b. Kůň, víno a panna velké čistoty potřebují

Pouze několik přísloví říká, co se stane, pokud žena ctnostná není, a varují dívku před nebezpečím, že se nevdá (5b).

- (75) 5a. Tanto fue al bazar, que no alcanzó a casar
5b. Bylina bez květu, panna bez studu řídko přichází k jakému užitku

Na základě námi pozorovaného vzorku přísloví lze shrnout, že budoucí manželka by měla být ctnostná. Španělská přísloví ale na ženu nahlížejí negativněji, neboť radí muži, jakou ženu si nevzít, jelikož jí ctnost chybí. Z toho lze usoudit, že mají v ženu menší důvěru než přísloví česká, která v dívce její existující ctnost upevňují.

5. 3. 2. 1. 4 Krása

Španělská i česká přísloví v našem vzorku přísloví se zabývají krásou budoucí manželky. Španělská přísloví na rozdíl od těch českých stanovují, jak by měla krásná dívka vypadat. Tato specifikace se v českých příslovích nevyskytuje.

Přísloví obou jazyků považují krásu dívky za její věno, neboť krásná dívka se provdá rychleji a lépe (1a -3b). Ve španělštině i češtině existují dvě dvojice úplně stejných přísloví. První dvojice přísloví se shoduje v tom, že krása tvoří polovinu věna (1a, 1b). V druhé dvojici přísloví je konstatováno, že krása se rovná věnu (2a, 2b).

- (76) 1a. La belleza es media dote
1b. Krásná panna polovice věna
2a. Buena cara, dote es
2b. Krása je nejlepším věnem žen
3a. La que nace agraciada, nace maridada
3b. Panna se po tváři prodává

V obou jazycích ale lze nalézt i přísloví, která tvrdí, že manželčina krása muži přináší i starosti (4a, 4b), a také, že pouze dívčina krása k úspěchu manželství nestačí (5a, 5b). Poslední dvojice přísloví je úplně shodná a poučuje, že krásná manželka sice zaručí příjemně strávený čas v manželském loži, ale její krása není zárukou toho, že bude stejně schopná i v ostatních oblastech života.

- (77) 4a. Si es fea tu mujer, menos tienes que temer
 4b. Krásná žena zbytečná starost
 5a. Quien con pobre y hermosa se casa, malos días y buenas noches pasa
 5b. Kdo se ženíl pro pouhou krásu, mívá v noci hody, a ve dne hlady

Ve španělských i českých příslovích v námi zpracovávaném vzorku lze nalézt pohled na půvab dívky, který je dáván do souvislosti s jejím věnem. V obou jazycích se ale vyskytují i přísloví, která tento půvab nepovažují za úplně kladný. Španělská přísloví se, oproti těm českým, navíc věnují i vymezení toho, jak má krásná dívka vypadat.

5.3.2.2 Manželka

Španělská a česká přísloví v námi hodnoceném vzorku ukazují, že postavení manželky je problematické. K manželce je vždy přistupováno spíše negativně a s nedůvěrou jako k někomu, kdo muži znepríjemňuje život a působí problémy. Španělská přísloví vyžadují, aby žena zůstávala doma a starala se o domácnost (1a, 2a, 3a). Mužovo chování k ženě je v nich zobrazeno jako drsné až surové (4a, 5a). Česká přísloví také nejsou k ženě přívětivá, ale povětšinou v nich chybí nabádání muže k násilí. I tak je ale muži razeno, aby své ženě nedůvěřoval (1b) a nechválil ji (2b, 3b). Výjimku kladnějšího pohledu na ženu tvoří dvě přísloví, ve kterých je brzká smrt manželky vnímána jako pozitivní událost (4b, 5b).

- (78) 1a. Cuando a fiestas vayas, deja a tu mujer en casa
 1b. Ženě a klínu nikdy nevěř
 2a. En la vida, la mujer tres salidas ha de hacer: cuando se casa, a misa, a la sepultura
 2b. Koně chval teprv po měsíci a ženu po roce
 3a. Gallinas y mujeres, entre cuatro paredes
 3b. Nechval dne před večerem a ženu před smrtí
 4a. A mujer brava, soga larga
 4b. Pořádná ženská umře do roka, a neřád trápí furt
 5a. Asnos y mujeres, por la fuerza entienden
 5b. Hodná žena do roka umře

Muž si chce svou ženu podrobit, a proto se uchyluje k násilí. Násilí na ženě zobrazují jak španělská, tak česká přísloví v našem vzorku (6a -7b), avšak těch českých s tímto obsahem je méně.

- (79) 6a. A la mujer y al papel, sin miedo de romper
6b. Ženu miluj jako svou dušku a třes jako hrušku
7a. La mujer ha de ser como la mula, la boca sangrienta
7b. Ženě můžeš vždycky natlouct, ona už bude vědět proč

Přísloví obou jazyků také obsahují zmínku o tom, že muž ženu nemá nikomu půjčovat kvůli nebezpečí, že už nebude navrácena. Tento typ přísloví ženu většinou porovnává s věcí, či zvířetem, kterých si muž cení (8a -12b). Ve španělštině se většinou jedná o pušku nebo meč a koně. I v češtině se vyskytují identická přísloví, která srovnává ženu s těmito věcmi (10a -11b). Takřka identická jsou také přísloví, ve kterých je žena porovnávána s hodinkami (12a, 12b).

- (80) 8a. Mujer, escopeta, guitarra y caballo, no prestallo
8b. Dýmka, zubní kartáček a manželka se nepůjčují
9a. Bolsa, mujer y espada no quiere andar prestada
9b. Kniha a manželka se nepůjčují
10a. Caballo, mujer y escopeta son prendas que no se prestan
10b. Koně, ženu a flintu nikdy nepůjčuj
11a. La mujer y la espada, puede ser mostrada, mas no confiada
11b. Ženu a ručnici můžeš ukázati, ale ne zapůjčiti
12a. Mujer, reloj y escopeta, no se presta
12b. Hodinky a žena se nikdy nikomu nepůjčuje

Žena je ve většině případů svému muži podřízena, ale najdou se španělská i česká přísloví, která dokazují opak. V tomto případě je na muže nahlíženo jako na chudáka, který trpí pod tvrdou rukou své ženy. Tímto uspořádáním však netrpí muž pouze tím, že musí poslouchat, ale dochází kvůli němu k celkovému snížení jeho kvality života (13a -16b). Také v tomto případě lze nalézt dvojici takřka identických přísloví, ve kterých je žena srovnávána s dýmem a protékající střechou, tedy v podstatě

s přírodními živly vzduchem a vodou (16a, 16b). Toto přirovnání asi nejlépe ukazuje, jak příliš je nadřazenost ženy nad mužem obávána.

- (81) 13a. El hombre propone y la mujer dispone
13b. Běda mužům, kde žena vládne
14a. En casa de mezquino, más manda la mujer que el marido
14b. Kdež se žena nebojí, tuť hospodářství zle stojí
15a. Lo que quiere la mujer, eso se ha de hacer
15b. Žena žene, až dožene
16a. El humo y la mujer y la gotera, echan al hombre de su casa fuera
16b. Dým, střecha děravá, zlá žena k tomu, ty věci vyhánějí hospodáře z domu

Španělská i česká přísloví v našem vzorku se k ženě jako manželce nestaví kladně. Existuje množství španělských i českých přísloví, která nějakým způsobem vyjadřují nedůvěru v ženu a snahu podrobit si ji. Tento typ přísloví zahrnuje ta, která radí k násilí na ženě a ta, která přirovnávají ženu k majetku. V obou jazycích lze nalézt i přísloví, která svědčí o opačném uspořádání. Tato přísloví ale vyjadřují, že manželka by muži být nadřazena neměla. Postavení manželky je tedy podle přísloví obou jazyků stejné.

5. 3. 2. 3 Manželská nevěra

Ze španělských i českých přísloví v námi studovaném vzorku vyplývá, že žena je často nevěrná (1a - 4b). Španělská přísloví přistupují podezřívavě k ženě, která hodně pečuje o svůj vzhled (2a) a ukazují, že výsledkem nevěry jsou nelegitimní děti (3a). Podle českých přísloví se nevěrná žena pozná díky tomu, že má pozitivní přístup k ostatním mužům (2b). V obou jazycích existuje takřka stejné přísloví, které upozorňuje na nevěru manželky, jejíž manžel má povolání, které vyžaduje práci v noci. Ve španělštině toto povolání reprezentuje mlynář, podle českého přísloví hrozí nevěra zejména horníkovi (3a, 3b).

- (82) 1a. Corre marido, detrás de mujer
1b. Žena věrná, milá jest divná co vrána bílá
2a. La mujer del ciego, ¿para qué se afeitó?

- 2b. Která chválí cizí muže, snadno vstoupí v cizí lůžko
- 3a. El molinero, en el molino; y la molinera, con sus amigos
- 3b. S jedním mužem do dolu a s druhým do domu

Z přísloví obou jazyků lze vyčíst, že nevěra je vnímána negativně. V obou jazycích lze nalézt přísloví, která ukazují, které chování ženy je pro muže riskantní a na co by si měl dát pozor. Ve španělštině i češtině se také objevuje přísloví, které varuje muže pracujícího v noci před nevěrou manželky. Španělské i české ženě je tedy, pokud jde o její schopnost být věrná, projevována stejná nedůvěra.

5. 3. 2. 4 Vdova

Španělská i česká přísloví v námi zkoumaném vzorku přísloví ukazují, že vdova se musí vyrovnávat se špatným zacházením svého okolí. Španělská přísloví vdovu zesměšňují například tím, že zpochybňují její smutek (1a, 2a) a celkově devalvují její lidskou hodnotu. Nenajdeme ale přísloví, která by výslovně říkala, že se vdově tohoto přístupu opravdu dostává. Česká přísloví vdovu také shazují a oproti těm španělským existují i přísloví, která tento přístup k vdově zachycují (1b, 2b).

- (83) 1a. Dolor de viuda, poco dura
- 1b. Úškubná semena, v poli hrách a řepa, v lidech vdova a panna
- 2a. Llanto de viuda, ligera lluvia
- 2b. Šij si vdovo široké rukávce, bude kam klásti lítostivé slove

V obou jazycích lze také nalézt přísloví, která upozorňují na to, že vdova svým vdovstvím získává určitou společenskou nezávislost a svobodu (3a, 3b).

- (84) 3a. Antes viuda, que casada
- 3b. Vdovička, svá volička

Podle španělských i českých přísloví je pro vdovu typické, že nechce žít sama, a je tedy vdavekchtivá. Její zájem najít si nového manžela vzniká takřka okamžitě po smrti starého manžela, což je kritizováno (4a -5b).

- (85) 4a. La viuda llorando, novio va buscando
4b. Vdova, než prvnímu muži paty ustydnu, divně si vede
5a. Viuda que duerme mal, del muerto se acuerda y en vivos tiene que pensar
5b. Když se chce nebi pršet a vdově vdávat, žádná moc na světě to nezadrží

Španělská i česká přísloví také upozorňují na nebezpečí, které představuje sňatek s vdovou. Ta má totiž již zkušenosti z předešlého manželství, a tak může své manžele srovnávat. To je pro nového manžela nevýhodné, neboť z tohoto srovnání může vyjít jako ten horší (6a, 6b).

- (86) 6a. Quien se casa con viuda, tendrá cada rato la cabeza de un muerto echada en su plato
6b. Nebezpečno dostati koně po smělém jezdcí a vdovu po smělém muži

Španělská a česká přísloví námi studovaného vzorku se shodují v pohledu na vdovu. Postava vdovy není vnímána příliš pozitivně, je objektem úšklebků a její lidská hodnota je minimální. Typická vdova je podle přísloví vdavekchtivá a tato vdavekchtivost se projevuje záhy po smrti jejího manžela. Pokud zůstává vdovou, je obávána pro svou samostatnost, ale zároveň není pro své zkušenosti ceněna ani jako budoucí manželka. Pohled na vdovu je tedy v příslovích obou jazyků stejný.

5. 4 Obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny

5. 4. 1 Dcera

Pohled na dceru se ve španělských a českých příslovích v námi studovaném vzorku přísloví v některých ohledech liší. Španělská přísloví ukazují, že mít dceru je problematické a objevuje se v nich preference narození syna (1a). I přesto lze i v tomto případě nalézt protichůdná přísloví, která oslavují narození dcery (2a). Česká přísloví se pohlaví budoucího potomka také věnují, ale na základě jejich různorodosti lze říci, že nezáleží na tom, zdali se narodí chlapec, nebo děvče (1a - 2b).

- (87) 1a. Nazca mi hijo varón, aunque sea ladrón
1b. Zasad' strom, postav dům a zplod' syna

2a. Al hombre bienandante, la hija le nace delante

2b. První holka, druhý kluk: das is ein Meisterstück

Ve španělských i českých příslovích lze nalézt snahu o to, aby si dcera uchovala svou počestnost. Tento požadavek se obtížně plní, neboť dívka sama na něj nedbá, a tak na sebe odpovědnost za dceřinu počestnost berou její rodiče. Španělská přísloví jsou v tomto ohledu více striktní než ta česká, jelikož dívky zakazují jakoukoliv možnost volného pohybu (3a, 4a). Z obsahu českých přísloví lze také vyčíst důležitost toho hlídat mladé děvče, ale tato přísloví nenabádají k surovosti a úplnému omezení dívčiny svobody (3b, 4b).

(88) 3a. La doncella honrada, la pierna quebrada y en casa

3b. Lepší se uhlídá pytel blech, než mladé děvče

4a. La doncella y el azor, las espadas hacia el sol

4b. Strom neštěpovaný, děvče nekáraný za nic nestojí

V obou jazycích se také vyskytují přísloví, která ukazují, že je důležité vdát dceru, dokud je to možné. Česká přísloví obsahují přirovnání neprovdané dcery ke starému jídlu. Pokud se dcera neprovdá včas, může se „zkazit“ a už ji nikdo nebude chtít (7b). Ve španělských i českých příslovích je dáván větší důraz na to, že se dívka vůbec vdá, než na to, koho si vezme (5a – 7b).

(89) 5a. Casa el hijo cuando quieras y la hija cuando pudieras

5b. Ožeň syna, kdy chceš, a vdej dceru, kdy můžeš

6a. La hija a quien le pidiere; el hijo se ha de mirar a quien se ha de dar

6b. Nejlépe dceru vdáti, když ženiši berou

7a. Doncella que llegó al tres y al cero, ya puede ir cerrando su ropero

7b. Dospělé dcery a přezrálé ovoce časem zčervívají

Španělská i česká přísloví také obsahují radu pro muže, který si vybírá svou manželku. Budoucí manžel se má zaměřit na podobnost mezi dcerou a matkou, aby viděl, jaká jeho nastávající bude (8a, 8b).

(90) 8a. Mira la madre, tome la hija

8b. Bera dceru, hled' na matku

Přísloví obou jazyků námi studovaného vzorku se na dceru dívají hlavně jako na zdroj starostí. Ve španělštině i češtině je hlavním záměrem rodičů dcery zachovat její počestnost a také jí najít vhodného ženicha. Obě skupiny přísloví dále upozorňují na velkou podobnost mezi matkou a dcerou. Pohled na dceru je tedy v případě obou jazyků v podstatě stejný.

5. 4. 2 Matka

Španělská i česká přísloví v námi pozorovaném vzorku ukazují pozitivní pohled na matku. Matka je viděna v pozitivním světle a je k ní chována velká úcta. V obou jazycích je mateřská láska vnímána jako ta nejčistší a nejpřímější forma lásky, které lze dosáhnout (1a -2b). Tato láska je nepodmíněná, matka své děti miluje, i když nejsou dokonalé (3a, 3b).

- (91) 1a. Como aman las madres, no ama nadie
1b. Jen jedna pravá láska je, a to je láska mateřská
2a. La amante ama un día, la madre, toda la vida
2b. Láska mateřská neumírá
3a. No hay padre ni madre a quien sus hijos parezcan feos
3b. I cikáně své matce vzácné

Mateřská láska se projevuje i tím, že je matka potěšena, pokud jejímu dítěti někdo projevuje náklonnost (4a, 4b).

- (92) 4a. Besando al niño, a su madre le hacen cariño
4b. Dítě za ruku, matku za srdce

Dalším projevem lásky je nechut' matky svému dítěti fyzicky ublížit (5a, 5b).

- (93) 5a. Azote de madre, ni rompe hueso ni saca sangre
5b. Matčiny rány nebolejí

Španělská i česká přísloví také poukazují na fakt, že matka nese odpovědnost za výchovu svých dětí, zejména dcer. Děti jsou vždy po ní, a tak záleží pouze na její výchově, jak dopadnou. S tímto souvisí i fakt, že dcera vždy vyroste do podoby své matky (6a – 8b).

- (94) 6a. Cual es María, tal hija cría
6b. Jaká matka, taková Katka
7a. Cual es la madre, así las hijas salen
7b. Jaká matka, taková dcera
8a. Madre hacendosa hace hija perezosa
8b. Jablko nedaleko padá od jabloně. Dcera nemnoho lepší bývá než matka

I přes matčinu nezměrnou lásku a její snahu vychovat děti co nejlépe zmiňují přísloví obou jazyků situaci, kdy jsou děti matce nevděčné. Tato přísloví nicméně nejsou častá, a jedná se spíše o výjimku (9a, 9b).

- (95) 9a. Una madre para cien hijos, y no cien hijos para una madre
9b. Chudá matka spíše sedm dětí vychová, než sedmero dětí jednu matku vyživí

Ve španělském i českém jazyce existují přísloví, která ukazují smrt matky jako nejhorší událost, která se rodině může stát. Úmrtí matky je vnímáno jako zkáza. Nejedná se pouze o smrt matky samotné, s matkou umírá i jádro domu a rodiny (10a, 10b).

- (96) 10a. Muerte de padre la casa no se deshace, pero sí muerte de madre
10b. Když umře táta, umře chleba, když umře máma, umře všechno

S odchodem matky je spojen i fakt, že si otec domů může přivést novou ženu, tedy macechu. Macecha je v obou jazycích stejně obávaná, jelikož je na své nevlastní děti zlá (11a, 11b).

- (97) 11a. Madrastra, la mejor es mala
11b. Kolik vran bílých, tolik macech dobrých

Česká i španělská přísloví se shodují v pohledu, který na matku mají. Matka je postava kladná, ke svým dětem se chová vždy s láskou a snaží se je co nejlépe vychovat. Její smrt je vždy pouze negativní, rodina i dům tak přicházejí o „duši“. Po smrti matky může nastoupit obávaná postava macechy, kterou přísloví obou jazyků hodnotí negativně.

5. 4. 3 Tchyně

Podle španělských i českých přísloví v námi hodnoceném vzorku přísloví je tchyně záporná postava. Tchyně je zlá, nepřejícná a znepríjemňuje život lidem kolem sebe (1a, 1b).

- (98) 1a. Suegra ni aun de azúcar es buena
1b. Každá tchyně velká svině

Přísloví zmiňují především negativní postoj tchyně k její snaze (2a, 2b).

- (99) 2a. En la casa donde hay suegra, vive mal la nuera
2b. Každá svekruše je zlá na nevěstu

Snacha tchyni také nemá v lásce a vadí jí, pokud musí s tchyní sdílet domov (3a, 3b).

- (100) 3a. Suegra y nuera comen mal a una mesa
3b. Dvě kuchařky v kuchyni, dva kohouti na smetišti

Tchyně snachu posuzuje především na základě její dovednosti starat se o domácnost. Přísloví zmiňují v této souvislosti zrak tchyně, který je ostřížím a vidí každou nedokonalost (4a, 4b). Tchyně tak často dochází k závěru, že snacha není pro jejího syna dost dobrá.

- (101) 4a. Limpiar lo que ve la suegra
4b. Dobrá tchyně na jedno oko nevidí

V obou jazycích se také objevuje přísloví, které vykresluje smrt tchyně jako pozitivní událost (5a, 5b). V případě českého jazyka lze ale mluvit spíše o černém humoru, který sice k tchyni přistupuje s despektem, ale přání smrti není myšleno vážně.

- (102) 5a. Dulce es la muerte de suegra
5b. Tchyně a uzený je nejlepší studený

Obraz tchyně je ve španělštině i v češtině stejný. Na tchyni je pokaždé nahlíženo negativně jako na osobu nemilou a nepříjemnou. Ani v jednom jazyku se nevyskytuje přísloví, které by tchyni alespoň trochu chválilo.

Shrnutí

Cílem naší bakalářské práce bylo analyzovat španělská přísloví týkající se „ženy“ a na základě této analýzy určit postavení ženy ve španělské společnosti. V úvodu naší práce jsme představili a zdůvodnili způsob, kterým došlo k výběru použitých přísloví.

V úvodní kapitole teoretické části jsme se nejprve věnovali funkci přísloví jako nositelů lidové moudrosti a také jsme vymezili ambivalentní přístup přísloví k ženě. Nakonec jsme rozdělili přísloví do dvou skupin podle významu slova „žena“.

Naši práci jsme rozdělili do několika kapitol, které na ženu nahlízejí z různých úhlů. Nejprve jsme popsali charakterové vlastnosti ženy. Poté jsme se zaměřili na postoj k ženě podle jejího rodinného stavu. V poslední kapitole teoretické části jsme vymezili obraz ženy na základě sociální role v rámci rodiny.

Na základě naší práce jsme došli k tomu, že postavení ženy, které vykreslují španělská přísloví, je přinejmenším nelehké, spíše až nesnadné. Žena je na základě těchto přísloví podřazena muži a jsou jí přiřítány hlavně negativní vlastnosti. Pokud jí jsou nějaké kladné vlastnosti přiřčeny, tak vždy jen ve spojitosti s výhodami, které tyto vlastnosti přinesou muži. Co se týče ženina rodinného stavu, nejhůře je pohlíženo na svobodnou ženu a vdovu. Nicméně ani postavení manželky není jednoduché, jelikož musí splňovat množství požadavků, které na ni manžel má. Pokud jde o postavení ženy v rodině, nejlépe je hodnocena jednoznačně matka, které jsou připisovány láska a obětavost pro její děti. Jako problematické se v rámci rodiny jeví postavení dcery a snachy. Nejhůře posuzovanou postavou je bezesporu tchyně.

V praktické části jsme provedli komparativní analýzu španělských a českých přísloví. Na základě této analýzy jsme došli k závěru, že pohled na českou a španělskou ženu je v mnoha ohledech velmi podobný, nicméně česká žena z tohoto srovnání přece jen vychází lépe. Španělská přísloví v některých případech nabádají k surovosti zaměřené proti ženě a jsou také mnohem více striktní, co se její společenské izolace týče. Jednou z mála skupin přísloví, která jsou ve španělštině laděna kladně, tvoří přísloví o matce, několik málo výjimek lze nalézt i v příslovích o dceři. Co se českých přísloví o ženě týče, nelze říci, že jsou všechna kladná, nicméně nabádání k surovosti proti ženě je zde výjimkou. Dalším rozdílem je, že španělská přísloví o ženě ji cíleně ukazují v záporném světle a upozorňují na její negativní vlastnosti. Naopak česká

přísluví se zaměřují spíše na to, že je pozitivní, pokud má žena kladné vlastnosti, a v ženě tyto vlastnosti podporují.

Zajímavým faktem je, že i přes značnou geografickou vzdálenost Španělska a České republiky a také přes značnou kulturní rozdílnost lze nalézt přísloví, která se shodují formou i významem, nebo jsou si i přes nestejnou formu alespoň značně významově podobná. Tato skutečnost může být výsledkem cestování mluvčích mezi zmíněnými zeměmi, a tak i šířením jazykových prvků daného jazyka. V potaz přichází ale i prožití stejné životní skutečnosti, která není ovlivněna okolím mluvčího, a může tak být nezávisle na zemi, ze které mluvčí pochází, stejná.

Conclusión

El propósito de nuestro trabajo de fin de carrera fue analizar los proverbios españoles sobre “la mujer” y a base del análisis delimitar la condición de la mujer en la sociedad española. En la introducción de nuestro trabajo hemos introducido y justificado el modo en el que hemos elegido los proverbios empleados.

En el capítulo introductorio de la parte teórica hemos hablado sobre la función de los proverbios como fuentes de sabiduría popular y hemos definido la actitud ambivalente de los proverbios ante la mujer. Al final hemos dividido los proverbios en dos grupos según el significado de la palabra “mujer”.

A nuestro trabajo lo hemos dividido en unas partes que consideran los diferentes aspectos de la mujer. Primero hemos descrito propiedades de la mujer. Segundo nos hemos concentrado en la actitud ante la mujer según su estado civil. Al fin de parte teórica hemos definido la imagen de la mujer según su función en la familia.

A base de nuestro trabajo hemos concluido que la condición de la mujer dibujada por los proverbios es, a lo menos, complicada, más bien difícil. En función de los proverbios, la mujer está subordinada al hombre y se dice que tiene propiedades negativas. Si se le atribuyen algunas propiedades positivas solamente cuando están conectadas con las ventajas que el hombre les pide. A lo que se refiere al estado civil de la mujer, lo que peor se ve es la mujer soltera y la mujer viuda. Sin embargo la condición de la esposa es tampoco fácil ya que tiene que cumplir los requerimientos que el marido pide. En lo que se refiere a la función de la mujer en la familia, lo mejor que se evalúa es la madre por su amor y dedicación a sus hijos. Las condiciones de la hija y de la nuera en la familia se ven problemáticas. No hay duda que lo peor que se valora es la suegra.

En la parte práctica de nuestro trabajo hemos sometido al análisis comparativo de los proverbios españoles y checos. A base del análisis hemos concluido que la opinión sobre la mujer española y checa está muy parecida. No obstante, según la comparación la mujer checa está mejor que la española. Los adagios españoles a veces recomiendan violencia contra la mujer y son más estrictos a lo que se refiere al aislamiento social de la mujer. Los refranes sobre la madre y algunos sobre la hija crean pocos grupos de proverbios positivos sobre la mujer. En lo que se refiere a los refranes checos, no se puede decir que todos son positivos, sin embargo casi no existen los que aconsejan la violencia contra la mujer. Otra diferencia es que los refranes españoles

presentan un mal aspecto de la mujer y advierten de sus propiedades negativas. Al contrario, los adagios checos dicen que es bueno cuando la mujer tiene propiedades positivas y les estimulan.

Lo que es interesante es que a pesar de la larga distancia geográfica de España y la República Checa y a pesar de la diferencia cultural se pueden encontrar los proverbios que concuerdan con la forma y con el significado o que no concuerdan con la forma pero tienen el significado muy parecido. Este hecho puede ser el resultado de los viajes de los hablantes entre dichos países y por eso también el resultado de la propagación de los aspectos de dicha lengua. Lo que también se puede tener en cuenta es que la gente vive la misma experiencia independiente al país de dónde el hablante proviene.

Seznam použité literatury

Álvarez Diaz, Juan José. „Refranes españoles de la mujer y las armas.“, *Paremia* 16 (2007): 51-62. Web. 7 červen 2015.

Bittnerová, Dana a Schindler, Franz. *Česká přísloví: soudobý stav konce 20. století*. Praha: Karolinum, 2003. Print.

Canellas de Castro Duarte, Denis a Raders Margit. „La mujer en fraseologismos alemanes, españoles y portugueses: aportación a un análisis cultural contrastivo.“, *Paremia* 6 (1997): 515-526. Web. 20 listopad 2015.

Calero Fernández, María Ángeles. *La imagen de la mujer a través de la tradición paremiológica española (lengua y cultura)*. Barcelona: Publicacions Universitat de Barcelona, Barcelona 1991. Print.

Cebrián Sevilla, Isabel. „¿Qué ha hecho yo para merecer esto?: la mujer y el refranero.“, *Paremia* 5 (1996): 203-207. Web. 10 říjen 2015.

Corbacho Sánchez, Alfonso. „La discriminación de la mujer en el repertorio paremiológico alemán y su correspondencia en español.“, *Cadernos de tradução* 24 (2009): 129-158. Web. 9 říjen 2015.

Crida Álvarez, Carlos Alberto. „Actitudes psico-sociales de la sociedad española ante la mujer, transmitidas por los refranes.“, *Proverbium* 23 (2006): 107-120. Web. 9 říjen 2015.

Čelakovský, František Ladislav. *Mudrosloví národu slovanského ve příslovích*. Praha: Lika Klub, 1991. Print.

Fernández Poncela, Anna María. *Estereotipos y roles de género en el refranero popular: Charlatanas, mentirosas, malvadas y peligrosas. Proveedores, maltratadores, machos y cornudos*. Barcelona: Anthropos Editorial, 2002. Print.

Fernández Poncela, Anna María. „Mujeres, violencia y refranes en América Latina.“, *Cuadernos Americanos* 131 (2010): 89-102. Web. 15 listopad 2015.

Fernández Poncela, Anna María. „PREJUICIOS Y ESTEREOTIPOS. Refranes, chistes y acertijos, reproductores y transgresores.“, *Revista de Antropología Experimental* 11 (2011): 317-328. Web. 15 listopad 2015.

Fernández Poncela, Anna María. „Refranes, edades y géneros.“, *Revista de Folklore* 397 (2015): 22-28. Web. 17 říjen 2015.

Fernández Poncela, Anna María. „Violencia, sexo, edad y refranero.“, *Desacatos* 38 (2012): 139-156. Web. 17 říjen 2015.

Flajšhans, Václav a Valerij Michajlovič Mokijenko a Stěpanová Ludmila. *Česká přísloví: sbírka přísloví a pořekadel lidu českého v Čechách, na Moravě a v Slezsku: přísloví staročeská*. 2. rozšířené vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. Print.

Mitkova, Adriana. „Estereotipos del habla femenina en el refranero español.“, *Paremia* 16 (2007): 88-97. Web. 15 listopad 2015.

Pascual López, Xavier. “La belleza femenina en las paremias españolas de origen grecolatino.“, *Estudios Hispánicos* 19 (2011): 115-125. Web. 9 říjen 2015.

Ugarte Ballester, Xus. „A la galga y a la mujer no la des la carne a ver: traducción, misoginia y equivalencia.“, *Paremia* 8 (1999): 511-516. Web. 9 říjen 2015.

Přílohy

Příloha č. 1

Seznam použitých španělských přísloví s ženskou tematikou

1. A barba muerta, poca vergüenza
2. A casa de la hermana, una vez por semana; y a la de tu suegra, una vez cuando se muera
3. Acuérdate, suegra, de que fuiste nuera
4. A la fea, el caudal de su padre la hermosa
5. Algunas son Angeles en el templo, y en la casa, diablos son
6. Al hombre bienandante, la hija le nace delante
7. Al hombre de más saber, una mujer sola le echa a perder
8. A la muela, se ha de sufrir lo que a la suegra
9. A la mujer bella y honesta, casarse poco le cuesta
10. A la mujer casta, Dios le basta
11. A la mujer y a la carne, mientras chillen, darle
12. A la mujer y a la mula, por el pico les entra la hermosura
13. A la mujer y al papel, sin miedo de romper
14. Al que es ruin y se casa por la dote, tráelo su mujer al estricote
15. Al quien se casa por la dote, tráelo su mujer al estricote
16. Algo hemos que hacer para blanca ser
17. Al tomar mujer un viejo, tocan a muerto o a cuerno
18. Amor de madre, ni la nieve lo hace enfriar
19. Amor grande, amor de madre
20. A mujer brava, sogá larga
21. A mujer que llora y perro que cojea, no los creas
22. Antes faltará al ruiseñor qué cantar, que a la mujer qué hablar
23. Antes que te cases, mira lo que haces
24. Antes viuda, que casada
25. A oreja de amiga tras largo de viga
26. A quien Dios ayuda, la mujer se le queda muda
27. Asnos y mujeres, por la fuerza entienden
28. A tu marido muéstrale el culo, más no del todo

29. Azote de madre, ni rompe hueso ni saca sangre
30. Besando al niño, a su madre le hacen cariño
31. Bolsa, mujer y espada no quiere andar prestada
32. Buena cara, dote es
33. Buena madre es la que pare
34. Caballo, mujer y escopeta son prendas que no se prestan
35. Cabello largo, meollo corto
36. Cada día se muda el viento, y la mujer, a cada momento
37. Cada mujer piensa hoy lo contrario que ayer
38. Cantar en la iglesia y llorar en la celda
39. Casada, mucho te quiero, por la bien que de ti espero
40. Casa el hijo cuando quieras y la hija cuando pudieras
41. Casar a la moza con el viejo no es buen consejo
42. Casa sin mujer no es lo que debe ser
43. Casarse de oídos hace reír; de experiencia hace llorar
44. Cásate por la dote, y de tu mujer serás un monigote
45. Caudal inagotable, el cariño de una madre
46. Con la moza, ¿qué hace el viejo? Hijos huérfanos
47. Como aman las madres, no ama nadie
48. Con casa limpia y buena mujer, ¿qué más vas a apetecer?
49. Corre marido, detrás de mujer
50. Cual es la madre, así las hijas salen
51. Cual la madre, tal la hija, y tal la manta que las cobija
52. Cual es María, tal hija cría
53. Cuando a fiestas vayas, deja a tu mujer en casa
54. Cuando Dios hizo al hombre, ya el diablo había hecho a la mujer
55. Cuando nace hija, lloran las paredes de la casa
56. De buena vid, planta la viña; y de buena madre, la hija
57. De la mujer y del mar no hay de fiar
58. Del diablo te librarás; pero de tu suegra no podrás
59. De madres disolutas, hijas putas
60. De mujer que llora o mucho ríe, no te fíes
61. Diez mujeres, cien pareceres
62. Dijo la mujer al diablo: ¿te puedo ayudar en algo?

63. Dolor de viuda, poco dura
64. Doncella que llegó a los treinta, tres veces el diablo la tienta
65. Doncellita que llega a los treinta, tres veces al día el diablo la tienta
66. Doncella que llegó al tres y al cero, ya puede ir cerrando su ropero
67. Donde el gallino canta, la gallina calla
68. Dos hijas y una madre, tres diablos para un padre
69. Dos mujeres y una babá hacen un bazar
70. Dota recibida, libertad perdida
71. Dulce es la muerte de suegra
72. El fuego y la mujer, a coces se han de hacer
73. El hombre, en la plaza, y la mujer, en la casa
74. El hombre propone y la mujer dispone
75. El humo y la mujer y la gotera, echan al hombre de su casa fuera
76. El meollo de la mujer es poco, el que lo toma es loco
77. El molinero, en el molino; y la molinera, con sus amigos
78. El pelo y el cantar no es caudal, pero ayudan a casar
79. En burlas ni en veras, niña, con el hombre no quieras riña; ni en burlas ni en veras, no quieras con él bregas
80. En casa de mezquino, más manda la mujer que el marido
81. En casa del ruin, la mujer es alguacil
82. En cojera de perro y lágrimas de mujer no hay que creer
83. En la casa de la mujer rica, él calla y ella replica
84. En la casa donde hay suegra, vive mal la nuera
85. En la duda, la más peluda
86. En la mujer, reír y llorar, mentir y mear, es habilidad
87. En la vida, la mujer tres salidas ha de hacer: cuando se casa, a misa, a la sepultura
88. En lo que el diablo no puede, hácelo la mujer
89. En sol de invierno, cojera de perro y lágrimas de mujer, no hay que creer
90. Ésa es madre, la que pare
91. Febrero y las mujeres, por día diez pareceres
92. Fui nuera y nunca tuve buena suegra; fui suegra y nunca tuve buena nuera
93. Gallina ponedora y mujer silenciosa, valen cualquier cosa
94. Gallinas y mujeres, dejar el trigo por el estiércol suelen

95. Gallinas y mujeres, entre cuatro paredes
96. Guardáte de mujer latina y de moza adivina
97. Hija primera, ni nazca, ni muera
98. Hija casada, hija apartada
99. Hija desposada, hija ausentada
100. Heredad buena es, una hija para la vejez
101. La amante ama un día, la madre, toda la vida
102. La belleza es media dote
103. La buena hija trae buen hijo; pues cuando se casa, trae buen yerno a casa
104. La doncella honrada, la pierna quebrada y en casa
105. La doncella y el azor, las espadas hacia el sol
106. Lágrimas de viuda, el primer soplo de aire las enjuga
107. La hija a quien le pidiere; el hijo se ha de mirar a quien se ha de dar
108. La hija y la heredad, para la mayor edad
109. La lengua de la mujer dice todo lo que quiere
110. La lengua de la mujer, siempre hace que la place
111. La loba y la mujer, iguales son en el escoger
112. La mujer, ángel en algún rato, y diablo, el resto del año
113. La mujer, aténgase al huso, y no al uso
114. La mujer buena, en su casa y no en la ajena
115. La mujer casada, en el monte es albergada
116. La mujer con bigote no necesita dote
117. La mujer con el marido, en el monte tiene abrigo
118. La mujer con que te casares no te gane en heredades
119. La mujer, cuando más halaga, es cuando más engaña
120. La mujer del ciego, ¿para qué se afeita?
121. La mujer, en el hogar, sin salir ni a trabajar
122. La mujer estudió con el diablo, y mil veces le ha engañado La mujer estudió con el diablo, y mil veces le ha engañado
123. La mujer es un animal de pelo largo y pensamiento corto
124. La mujer experimentada, es temida y mal mirada
125. La mujer habladora, duelos tienen donde mora
126. La mujer ha de ser como la mula, la boca sangrienta
127. La mujer honesta, en casa y no en la fiesta

128. La mujer, llora cuando quiere, y ríe cuando quiere
129. La mujer muy casera nunca falta de parlera
130. La mujer, ni vista, ni conocida
131. La mujer no entiende de cuentas y la única que hace, la yerra
132. La mujer rogada y la olla reposada
133. La mujer sabe un poco más que Barrabás y Satanás
134. La mujer sea igual o menor, si quieres ser señor
135. La mujer y el vino engañan al más fino
136. La mujer y el vino sacan al hombre de tino
137. La mujer y la espada, puede ser mostrada, mas no confiada
138. La mujer y la mentira nacieron el mismo día
139. La mujer y la galga, en la manga
140. La mujer y la gallina, caserina
141. La mujer y la sardina, pequeñita
142. La mujer y la sartén, en la cocina están bien
143. La mujer y la tela, no la cates a la candela
144. La mula y la mujer, a palos se han de vencer
145. La pera y la mujer, calladas han de ser
146. La que nace agraciada, nace maridada
147. La que nace hermosa, nace esposa
148. La niña en la casa, y la madre, en la máscara
149. La nuera no es sabrosa, aunque sea de miel
150. Las mujeres y las pistolas para funcionar, necesitan hombre
151. La viuda que mucho llora, hambre tiene de boda
152. La viuda llorando, novio va buscando
153. La viuda rica, con un ojo llora y con el otro repica
154. Lo que el diablo no puede hacer, hácelo la mujer
155. Lo que hace la mujer no lo hace el diablo
156. Lo que la mujer ahorra, valte tanto como lo que gana el marido
157. Lo que quiere la mujer, eso se ha de hacer
158. Los fundamentos de la casa son la mujer y el buey
159. Limpiar lo que ve la suegra
160. Llanto de mujer, engaño es
161. Llanto de viuda, ligera lluvia

162. Llorando la mujer, hace el hombre lo que quiere
163. Madrastra, la mejor es mala
164. Madre, al vasar llego: marido quiero
165. Madre, casarme quiero; que ya llego al candelero
166. Madre hacendosa hace hija perezosa
167. Madre muerta, casa deshecha
168. Madre, ¿qué cosa es casar? Hija, hilar, parir y llorar
169. Mala noche y parir hila
170. Mal parece la moza galana, en par de la barba cana
171. Manda viñas, casarás hijas
172. Maridito muerto y viuda joven, otro al puesto
173. Matrimonio de buena fortuna, siete varones y hembra solo una
174. Matrimonio sin disgustos, ni lo hay ni nunca lo hubo, y lo que es más: ni lo habrá
175. Más consiguen faldas, que plumas y espadas
176. Más pueden dos tetas que cien carretas
177. Más tira moza que sogá
178. Más vale estar sola que mal acompañada
179. Mejor parece la hija mal casada que bien abarraganada
180. Mira la madre, tome la hija
181. Muchas damas a la puerta, todas con la boca abierta
182. Muerte de suegra, azúcar y canela
183. Muerte de padre la casa no se deshace, pero sí muerte de madre
184. Mujer de la calle, mujer de todos y esposa de nadie
185. Mujer, escopeta, guitarra y caballo, no prestallo
186. Mujer que habla latín, rara vez tiene buen fin
187. Mula que hace hin y mujer que parla latín, nunca hicieron buen fin
188. Mujer, niño y loco no guardan secreto de otro
189. Mujer que no mienta ¿quién la encuentra?
190. Mujer, reloj y escopeta, no se presta
191. Mujer sin varón, ojal sin botón
192. Mujer, viento y verdura, pronto se mudan
193. Mujeres y almendras, las que no sutan
194. Mujer y perra, la que calla es buena

195. Muy moza y viuda poco dura
196. Nazca mi hijo varón, aunque sea ladrón
197. Ni al perro que mear ni a la mujer que hablar nunca les ha de faltar
198. Ni espada que fue rota, ni mujer que trota
199. Ni perro con cencerro, ni mujer con yerro
200. Ni tan vieja que amule, ni tan moza que retoce
201. No hay carga más pesada que la mujer liviana
202. No hay mujer fea, que presumida no sea
203. No hay padre ni madre a quien sus hijos parezcan feos
204. No hay tal poder como el de unas lágrimas de mujer
205. Nuera, cuñada y suegra, palabras negras
206. Nuera, dolor de muela
207. Nuera y suegra, gata y perra
208. Nueras y yernos, no vivas con ellos; o de otra manera te lo digo: que no vivan contigo
209. Nunca hombre sabio y discreto revela a la mujer un secreto
210. ¿Para qué quiero casarme, si el marido ha de mandarme?
211. Parto largo y parto malo, hija al cabo
212. Pocas mujeres son castas, y muchas las que hacen castas
213. Por casa ni viña, no toques mujer parida
214. Por casar tus hijas, promete casas y viñas
215. Perdido el ganado donde no hay perro que ladre; y en balde casada la mujer que no pare
216. Quedarse compuesta y sin novio
217. ¡Qué dicha de mujer: casar y enviudar, y todo en un mes!
218. Quien casa a una hija, gana un hijo; quien casa un hijo, pierde el hijo
219. Quien con pobre y hermosa se casa, malos días y buenas noches pasa
220. Quien se casa con viuda, tendrá cada rato la cabeza de un muerto echada en su plato
221. Quien te diga que te quiere más de tu madre, quiere engañarte
222. Quien tiene hijos varones, tiene cien desazones; y quien tiene hembras, doscientas
223. Quien tiene olivares y viñas, casa bien a su hija
224. Secreto a mujer confiado, en la calle lo has echado

225. Si es fea tu mujer, menos tienes que temer
226. Si es hermosa doña Elvira, en su casa se remira
227. Siete hijos de una madre, cada uno de su padre
228. Si tienes hijas, comerás sopas
229. Suegra ni aun de azúcar es buena
230. Suegra que la muerte se lleva, es desde entonces buena suegra
231. Suegra que se lleva muerte, desgracia con suerte
232. Suegra y nuera comen mal a una mesa
233. Solterona que pasa de treinta, de rabia revienta
234. Tanto fue al bazar, que no alcanzó a casar
235. Todos a engañarla, y nadie por tomarla
236. Una madre para cien hijos, y no cien hijos para una madre
237. Una mujer no calla más que lo que no sabe
238. Viejo que con la moza se casa de cornudo no escapa
239. Viejo que con moza casó, o muere cabrito o vive cabrón
240. Viuda que duerme mal, del muerto se acuerda y en vivos tiene que pensar
241. Viudita de tres días, hambre de tres semanas
242. Viudita sin majo, Campana sin badajo
243. Vivir con suegra es pasar la pena negra
244. Vivir no quieras ni con yernos ni con nuera

Příloha č. 2

Seznam vyhledaných českých přísloví s ženskou tematikou

1. Aby žena měla z čeho žít, plout musí námořník
2. Adam musí mít svou Evu, které by ukázal, co udělal
3. Baba jest třikrát horší nežli čert
4. Běda mužům, kde žena vládne
5. Běda mužům, kterým žena mládne
6. Běda té kuchyni, která nevidá hospodyni
7. Běda tomu dvoru, kde tele rozkazuje volu
8. Bera dceru, hled' na matku
9. Bez kundy a tabáku není štěstí v baráku
10. Bez ženy dům jako bez kočky, bez muže jako bez psa
11. Buď čistá jako lilie – pomlouvám neujdeš
12. Bylina bez květu, panna bez studu řídko přichází k jakému užítku
13. Co do kapličky, když v ní obrazu není
14. Co matka, to matka
15. Co nemůž d'ábel dovesti, to baba vše hledí svěsti
16. Ctnost a pěknost jest milá společnost
17. Čas, smrt a žena nečekají
18. Děti jsou požehnáním rodiny
19. Děti jsou stupně do nebe
20. Děvče do dvanácti let češ, do šestnácti střež, po šestnácti děkuj tomu, kdo vyvede dceru z domu
21. Dítě špiní a dere, matka šije a pere
22. Dítě za ruku, matku za srdce
23. Dlouhá nitka, líná dívka
24. Dlouhé vlasy, krátký rozum
25. Dobrá hospodyně dům střeže a nešetná ho v rukávě roznese
26. Dobrá tchyně na jedno oko nevidí
27. Dobrá žena dělá dobrého muže
28. Dobrá žena drahá směna: zlá pak žena trpké zelí
29. Dobrá žena lepší nad zlatý sloup
30. Dobré jméno nejkrásnější věno

31. Dobré ženy není ceny
32. Dobrá hospodyňka má pro peříčko přes plot skočiti
33. Dobrá hospodyňka si s kouskem masa vždycky poradí
34. Do domu plného dětí d'ábel nevkročí
35. Dobře panně, dokud klamá!
36. Do půlnoci u pěny, od půlnoci u ženy
37. Dospělé dcery a přezrálé ovoce časem zčervívají
38. Do ženy a do melounu nevidíš
39. Druhá žena má zlatou prdel
40. Dřív měla mít nevěsta 5 pé, dnes jí postačí 2 bé: byt a babička
41. Dvě kuchařky v kuchyni, dva kohouti na smetišti
42. Dvě, tři ženy dělají jarmark
43. Dým, střecha děravá, zlá žena k tomu, ty věci vyhánějí hospodáře z domu
44. Dýmka, zubní kartáček a manželka se nepůjčují
45. Evě není dobře býti samotné
46. Hadr onuci, kmet bábu pojal
47. Hodinky a žena se nikdy nikomu nepůjčuje
48. Hodná žena do roka umře
49. Holka bez hochy, ryba bez vody
50. Chléb se sní a pivo se vypije; ale běda, komu se žena neudá
51. Chodí do kostela, a čertem smrdí
52. Chudá matka spíše sedm dětí vychová, než sedmero dětí jednu matku vyživí
53. Chytří muži jsou zřídka krásní, krásné ženy jsou zřídka chytré
54. I cikáně své matce vzácné
55. I krása oprchá
56. Jablko nedaleko padá od jabloně. Dcera nemnoho lepší bývá než matka
57. Jaká máma, taká dcera, jaká múka, taká přera
58. Jaká matka, taková dcera
59. Jaká matka, taková dcera a obě od lucipera
60. Jaká matka, taková Katka
61. Jak ten starý bučí, tak se mladý učí
62. Jaký šel, takovou našel
63. Jedno k druhému, zlá žena k chudému; komu se dostane, vždy jemu běda bude
64. Je jako naše Bára, co v noci šije, ve dne párá

65. Jen jedna pravá láska je, a to je láska mateřská
66. Kam ďábel nemůže, tam babu pošle
67. Každá svekruše je zlá na nevěstu
68. Každá tchyně velká svině
69. Každé dítě jeden stupeň do nebe
70. Kde husy, tu smrad a štěbety, kde ženy, tu svár a klevety
71. Kde husy, tu štěbety, kde ženy, tu klevety
72. Kde sám čert nestačí, tam starou babu strčí
73. Kdež se žena nebojí, tu' hospodářství zle stojí
74. Kdo chce do manželství vlézt, musí také něco snést
75. Kdo chce novin, jdi do lázně nebo do krčmy a k šestinedělce
76. Kdo má líbého koně a pěknou ženu, nikdy není bez starosti
77. Kdo má mrcha ženu, netřeba mu křenu
78. Kdo se chce ženiti, musí peníze měniti
79. Kdo se rád přebírá, rád přebere
80. Kdo se žení pro krásu, ta trvá jen do času; kdo se žení pro statky, ty přichodí na zmatky; kdo se žení pro ctnost, ta trvá na věčnost
81. Kdo se žení pro pouhou krásu, mívá v noci hody, a ve dne hlady
82. Kdož má koláč, ten i družku nalezne
83. Kdyby všechny ženské byly bez jazyku, bylo by na světě málo křiku
84. Když má ženská hezké zuby, všechno je jí k smíchu
85. Když pes spí, Žid přísahá a žena pláče, nikdy nevěř
86. Když se chce nebi pršet a vdově vdávat, žádná moc na světě to nezadrží
87. Když umře táta, umře chleba, když umře máma, umře všechno
88. Kniha a manželka se nepůjčují
89. Kocour není doma, kočky mají pré
90. Kolik vran bílých, tolik macech dobrých
91. Koloděje, kde zlé ženy anebo staré panny přemílají
92. Koně chval teprv po měsíci a ženu po roce
93. Koně, ženu a flintu nikdy nepůjčuj
94. Koruna, kterou žena ušetří, je tak dobrá jako ta, kterou muž vydělá
95. Krása je nejlepším věnem žen
96. Krása ženy nečiní muže bohatým
97. Krásná panna polovice věna

98. Krásná žena zbytečná starost
99. Která chválí cizí muže, snadno vstoupí v cizí lůže
100. Kůň, víno a panna velké čistoty potřebují
101. Kuřete od mlynáře nebež ku plemenu, ani svině od pekaře, a ženy z města nepojímej do vsi
102. Kupecké věrování a ženský pláč na korec se neměří
103. Květina i dívka se nabízejí pouze jednou
104. Láska mateřská neumírá
105. Lépe žítí manželům svorně nežli hojně
106. Lepší být dobře pověšen, než špatně oženěn
107. Lepší se uhlídá pytel blech, než mladé děvče
108. Lepší studená ženská v posteli než teplý pivo v žaludku
109. Lepší špatně vdaná, než dobře svobodná
110. Lest, chytrost a oklamání, nejvyšší ženské umění
111. Macocha racocha
112. Manželstvo bez dětí, den bez slunéčka
113. Matčina náruč je nejhebcí a nejměkčí polštář
114. Matčiny rány nebolejí
115. Mladá žena, starý muž, na děti nůš
116. Mladá žena, starý muž, to ostatní se zmůže už
117. Mladé kurvy, staré modlářky
118. Muž v domě, pán v domě
119. Na děvčata fortelem, na mnichy s korbelem
120. Nebezpečno dostati koně po smělém jezdcu a vdovu po smělém muži
121. Nehleď na krásu, ta je do času
122. Nehospodárná žena majetek v zástěře roznese
123. Nechval dne před večerem a ženu před smrtí
124. Nejednostejnými koňmi špatně budeš formaniti
125. Nejlépe dceru vdáti, když ženiši berou
126. Nepojímej matky s dcerou, ať hlavy nesperou
127. Nerovná spřež nerada spolu táhne
128. Nestojí dům na zemi, ale na ženě
129. Nešťastný taký dům bývá, kde kohout mlčí a slepice zpívá

130. Nevěsta nechce vdovce, Vdovec má jen půl srdce, půl ho dal nebožce, půl by dal mně
131. Nevybírej, nepřebereš
132. Nežeň se očima, ale ušima
133. Než se ženíš, pošli uši mezi lidi
134. Ozdoba ženy ctnost a dobré mravy
135. Ožeň syna, kdy chceš, a vdej dceru, kdy můžeš
136. Ořech tvrdý, zub červivý, mladá žena, kmet šedivý: toho spolku, radím, se stěž, věc nejlepší jest rovná spřež
137. Pánbíčkovi by ukousala nohy, a čertem je zašitá
138. Panna bez pokory, strařena bez podpory
139. Panna se po tváři prodává
140. Pánští slibové a ženští slibové za nemnoho stojí
141. Pěkná hubička, hlúpá hlavička
142. Pěkná žena dvojnásobní útrata a často celá ztráta
143. Peněz bez přepočtení nebež, ženy nikomu nesvěř
144. Pláč ženský meč; mrzký muži pláč
145. Plaché koně, starý vůz, mladá žena, starý muž
146. Podařené manželství je svátost, nepodařené sakrament
147. Pojmeš-li pěknou, tvá škoda
148. Pořádná ženská umře do roka, a neřád trápí furt
149. První holka, druhý kluk: das ist ein Mesterstuck
150. Pro statek vložil sobě na hrdlo zmatek
151. Příjemno co macešino česání
152. Při velkém věnu poslouchej, muži, ženu
153. Ranní déšť a ženský pláč dlouho netrvá
154. Rodina bez dětí, den bez slunce
155. Rovné s rovným rádo táhne zároveň
156. Řídká shoda starý muž a mladá žena
157. Sedávej, panenke, v koutě, jsi-li ctnostna, najdou tě
158. S holkama jako s buchtama, dokud jsou čerstvý
159. S jedním mužem do dolu a s druhým do domu
160. Slzy jsou zbraní žen
161. Sova kanárka neporodí

162. Starému muži mladá žena smrt hotova
163. Strom neštěpovaný, děvče nekáraný za nic nestojí
164. Svěř se tetě, roznese tě po všem světě
165. Šij si vdovo široké rukávce, bude kam klásti lítostivé slovice
166. Škoda je pěkný ženy a pěknýho koně, když zestárnou
167. Škoda krásy, kde rozumu není
168. Špatná to hospodyně bývá, kterou slunce pod peřinou vídá
169. Těsta nepřemísíš, dívky nepřechválíš
170. Těsto se nepřemísí a mladé děvče nepřечеše
171. Tchyně a uzený je nejlepší studený
172. Třem ženám se ještě vždycky klep povedl
173. U blázna kord, u ženy pláč, u psa moč, u koně lejno: to když chtějí, hned jest hotovo
174. U děvčete jsou lepší mozoly než prstýnky
175. U mnohého muže jest nejchytřejší stránkou jeho žena
176. Upřímnost, stará ctnost
177. Úškubná semena, v poli hrách a řepa, v lidech vdova a panna
178. Věrnost a ne bohatství při ženě si žádej
179. Vdově někdy čert štětky půjčuje a vdovce sám češe
180. V dvou babách vězí tři čerti
181. Vdova, než prvnímu muži paty ustydnou, divně si vede
182. Vdovička, svá volička
183. Vezmi matku s dcerou, hlavičku ti sperou
184. Víno, ženy z mnohých lidí blázny činí, všickni vidí
185. Zachovej nás, Pane, od vlka šlapáka, od mnicha bosáka, od Mandy rasochaté, od holi sukovaté
186. Zasad' strom, postav dům a zplod' syna
187. Za vším hledej ženu
188. Ze dvoru děvka, do Prahy selka
189. Zelí nepřemastíš a ženy nepřemoudříš
190. Zle, kde muž v rouše a žena v kukle chodí
191. Zlosti ženské není lékařství
192. Ztratila jsem dva klíčky, jeden vod prdele, druhý vod pičky
193. Z ženského pláče smích

194. Žena bez zbožnosti jest růže bez vůně
195. Žena bohatá hrdá a v řečech k muži tvrdá
196. Žena muže želí, dokud nezvře zelí
197. Žena opilá, kurva hotová
198. Žena smlčí každé tajemství, o němž neví
199. Žena věrná, milá jest divná co vrána bílá
200. Žena žene, až dožene
201. Ženě a klínu nikdy nevěř
202. Ženě můžeš vždycky natlouct, ona už bude vědět proč
203. Ženina krása domácnost
204. Ženská milost jest jako host; panská přízeň též jako sen; růžový květ – to tré jde zpět
205. Ženská rada bývá jen někdy dobra
206. Ženské dílo a ženská řeč nemá nikdy konce
207. Ženský pláč, babí hněv, psí kulhání nemá dlouhého panování
208. Ženu ani květinou neuhodíš
209. Ženu a ručnici můžeš ukázati, ale ne zapůjčiti
210. Ženu miluj jako svou dušku a třes jako hrušku
211. Ženy umějí bláznům pískati
212. Ženu vem si stejné váhy, chceš-li ujít věčné vády
213. Ženy a plátna není dobré kupovati při svíci
214. Život bez dětí, život bez soli